Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראָשען — היינט 10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 96 | Łódź, Niedziela, 24 kwietnia 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, י"ח ניסן תרצ"ב | № 96

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

CUKIERNIA „ZIEMIAŃSKA"

KAROL ALBRECHT i S-ka

Poleca się łaskawym względom Szanownej Publiczności.

Telefony: 222-44 i 211-11.

2625

האסטו זיך שוין פערזעהען מיט אנ'עלעגאנטען

פריהלינגס-הוט?

אייל צו דער גוט-בעקאנטער פירמע

M. RAPOPORT,

9 פיעטריקאווער 9, טעל. 230-08

וואו מען בעקומט אַלערנייעסטע אויסלענדישע, ווי אויך אינלענדישע היטען אין אַלע קוואַליטעטען פון די נייעסטע פאסאנען און פארבען.

ביליגער ווי איבעראל! ביליגער ווי איבעראל!

דאנקזאגונג! ● „בית-לחם", ווסכאדניא 68/70.

אלס לייטער פון דער פסח קוך ביים הילפס פעראיין „בית-לחם" דאנק איך זעהר פאר די טיכטיגע מיטהילף ארורכצופיהרן די פייערליכע סדרים נעכט אין בײדע טעג יום-טוב אין זאל פאָלודניאָווא 10 פאָלגענדע דאמען: פרוי הימעל, ווארטסקא, רייכמאן, ראטביין, פליישהאקער, וויינשטאק, קאץ, פאגעל, טראכטענבערג, פרל. זילבערבערג, פרל. פטאשניק און די ה"ה פון דער פערוואלטונג: וו.-פרעזעס י. פטאשניק, עהרען-סעקרעטער י. מ. קאסרילעוויטש, ביאלעק, ראטביין, מייראוויטש, ליפטאן, שפיצעק, פאלק, פליישהאקער, גאלדמאן ווי אויך די יוגענד-סעקציע ביים הילפס-פעראיין „בית-לחם" ווי אויך די וו. פרעסע און דעלעגאציעס און סימפאטיקער פון „בית לחם". איך פערהאף, דאָס ביי די ווייטערדיגע ארבייט לטובת די אָרימע ברידער און שוועסטער וועלען זיי אונז אויך בייהילפיג זיין.

מיט דרך-ארץ

2632 לייטער פון דער פסח-קוך מרדכי גרינבערג.

בעקאנטמאכונג.

די פערוואלטונג פון „לינת משמורים"

זשעלאנא גאס 26

מאַכט בעקאַנט, דאָס זונטאג, דעם 2-טען טאָג חוהמ"ד, דעם 24 אַפריל, 6 אָווענד, קומט פאָר אנ'ארגאניזירונגס-פערזאמלונג. חברים און סימפאטיקער ווערען געבעטען צו קומען. די פערוואלטונג.

דאנקזאגונג.

אנערקענונג פאַר דער פערוואלטונג פון די געגענזייטיגע פערזיכערונג פאַר אַ טויט-פאַל ר"ל ביי חסד של אמת, פאַר זייער בעמיהונג ביי די לוי', אויך פאַר זייער שנעלען אויסצאָהלען אונז די **פערזיכערונגס-סומע** פון אונזער פערשטאָרבענעם מאַן און פאָטער

מ. ל. שמאלעוויץ ע"ה

דריקען מיר היערמיט אויס דעם טיפסטען דאַנק.

די אין טיפען טרויער פערבליבענע

פרוי און טאכטער.

רעשטען

לאדז, נאוואמיעסקא 5

פראנט, 2-טער שטאָק

פערשידענע **קאָמגאַרנס**, ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער אויף **אנציגער** און **פאלטענס** ווי אויך די מאָדערנסטע דאַמען-שטאָפען אויף פאלטנס און קאָסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געפינט נאר

אין פראנט, II שטאָק

Dr. med.

I. Weinberg

Cegielniana 11, tel. 126-02

ספעצ. פאַר

הארץ- און לונגען-קראנקהייטען

נעמט אָן פון 3–4 און פון 8–9 אָווענד. 2229

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן-, נאָז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען

11-טען ליסטאָפאַד 9

קאָנסטאַנטינער, טעלעפאָן 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעמשניצע זגערזשער 17 פון 10 —11

אויפרוף צו קצבים און גענזלערס!

אזוי ווי די כשר'ע געשאָכטענע עופות זענען געצייכענט מיט אַ בלעכענער פלאָמבע אויף די פולקע, און אהן בלעכערנער פלאמבע איז טרפה, זענען מיר שטרענג מתרה אַלע גענזלערס, קצבים און רעסטאָראַציעס, אַז זיי זאָלען נישט האָבען קיין שום געשאָכטען עוף אָהן בלעכערנער פלאָמבע. אין פאַל מ'וועט טרעפען אָהן בלעכערנע פלאָמבע וועט דער ווערען גע'אָסר'ט.

לאדזער ראַבינאַט עם ועד הכשרות

בעמערקונג: ביי דעם גענזלער משה ברזשיסקא און זיין פרוי פרה'טשע ווסכאָדניאַ 5, הויז פיבעק טאָר מען נישט קויפען אַלס כשר.

„שיר" לאדזער יודישער מוזיק-פעראיין „שיר"

זאל פילהארמאניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

היינט, זונטאג, 4 נאָכמ. קומט פאָר אין „פילהאַרמאָניע"

אַ פייערליכער יובליי-קאנצערט

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 200-יעהריגען געבורטס-טאָג פון יאזעף היידען.

אין פראָגראַם: היידען'ס גרויסע אָראַטאָריע

„מעשה בראשית"

אונטער דער ליטונג פון פראָפ. י. פיוווישים.

עס נעמען אנטייל: דער „שיר"-כאר

לאדזער סימפאנישער ארקעסטער

סאָליסטען: (א. ווייסאַק (וואַרשאַ)–סאָפראַן, ה. מאָרן–טענאָר, (ס. לעווויטין – באַס.

פאַר'ן קאָנצערט וועט ד"ר. א. פערעלמאן האלטען א פאָרטראג וועגען היידענ'ס לעבען און שאפען.

בילעטען פון 1.25 ביז 5 זל. צו בעקומען אין פילהאַרמ.-קאַסע.

בלוט=בלבול אין סאלאניקי

פינסטערער המון וויל לינטשען א יוד

סאלאניקי, 23. (יט"א טעלעגראפיש) ערב פסח זענען די יודישע איינוואוינער אויפגעציטערט געווארען פון א בלוט-בלבול אויף דעם יוד משה לעווי, אויף וועלכען א קריסטין האט אנגעוויזען, או ער האט פערנארט איהר 6-יעהריג קינד, און אויסגעצאפט דאס בלוט אויף מצות. דער אויפגע-רייצטער המון, האט לעווי'ן געוואלט לינטשען, דער פאליציי איז קוים געלונגען איהם צו בע-פרייען און איהם אפגעפיהרט אין דער פאליציי, וואו ס'האט זיך ארויסגעוויזען דעם יוד'ס אונשולד און איהם בעפרייט.

צוליב דעם בלוט-בלבול האבען די יודען די ערשטע טעג פסח געלעבט אין שרעק.

געוו. יודישע פראנט-זעלנער איז קאמף פאר יודישע רעכט איז דייטשלאנד

בערלין, 23 (יט"א טעלעגראפיש) דא איז פארגעקומען א גרויסער מיטינג פון די געוו. יודישע פראנט-זעלנער.

אין דער אנגענומענער רעזאלוציע ווערען די געוו. יודישע פראנט-זעלנער אויפגעפאדערט צו בעקעמפען דעם היטלעריזם, און אפשטויסען אלע אנגריפען אויף די יודישע וועהלער. די רעזאלוציע ענדיגט זיך מיט דעם רוף, צו קעמפען ביז'ן לעצ-טען טראפען בלוט פאר דער גערעכטיגקייט און פאר די יודישע רעכט.

ווייטערדיגע אפשפארונגען

ווארשא, 23 (טעלעפאניש). דינסטאג וועט פארקומען א זיצונג פון מיניסטארען-ראט וועגען ווייטערדיגע אפשפארונגען אין בודזשעט. פון די רעגירונגס-קרייזען פערזיכערט מען, אז קיין לוין-רעדוקציע פאר בעאמטע ווערט נישט פאראויס-געזעהן.

ווי פאכמענער ערקלערען וועט דער דעפיציט אין היי-יאהריגען בודזשעט בעטרעפען 500 מיל-יאן זלאטעס.

היינט וואהלען צום פרייסישען לאנדטאג

ליידענשאפטליכער וואהל=קאמף פון די היטלעריסטען

בערלין, (י.ט.א. טעלעגראפיש) צו די וואהלען אין פרייסישען לאנדטאג, איז לויט די פאראויסזעהונגען צו רעכנען, אז די רעפובליקאנער וועלען בעקומען 210 מאנדאטען, די היטלעריס-טען – 140, די נאציאנאליסטען – 53 און די קאמוניסטען – 53 מאנדאטען.

היטלעריסטען פאדערן אויף די יודען אפצוגעבען פאר זיי די שטימען

צו די וואהלען צום פרייסישען לאנדטאג

בערלין, 23 (י.ט.א. טעלעגראפיש) פון די פראוויץ-שטעט קומען אן ידיעות, וואס קלינ-גען ווי א קוריאז. אין צוזאמענהאנג מיט די וואהלען צום פרייסישען לאנדטאג, האבען די היט-לעריסטען ארויסגעלאזט אויפרופען צו די יודישע וועהלער, זיי זאלען אפגעבען זייערע שטימען פאר דער נאציאנאל-סאציאליסטישער פארטיי.

די אויפרופען פון די היטלעריסטען האט אויף דער יודישער בעפעלקערונג געמאכט א שטארקען רושם.

דעלעגאציע פון יודישע סוחרים ביים פינאנץ=מיניסטער

ווארשא, 23 (טעלעפאניש). היינט איז ביים פינאנץ-מיניסטער יאן פילסודסקי געווען א דעלעגאציע פון יודישע סוחרים בראש מיט דעפ. ווישליצקי. די דעלעגאציע האט בעריהרט א גאנצע רייה אנגעוועהטאגטע שטייער-ענינים.

ראדאמער קהלה=וואהלען גע'פסל'ט

אין מאי וועלען פארקומען נייע וואהלען

דער ראדאמער סטאראסטא פולק. מאטשקאוו-סקי, האט צוגעשיקט דער צייטווייליגער קהלה-פער-וואלטונג א פעראררנונג פון נייע קהלה-וואהלען.

די ערשטע וואהלען, זענען פארגעקומען מיט קנאפע א יאהר צוריק און זענען נישט בעשטעטיגט געווארען דורך דער מאכט, צוליב דעם רעקורס, וועלכען עס עס האט אריינגעטראגען, דער נאציא-נאלער בלאק. דער מאטיוו פון פסל'ען די וואהלען זענען געוועזן די אונפארמאליטעטען פון דער וואהל-קאמיסיע, וועלכע זענען געשטאנען אין סתירה צ'ם געזעץ פון די קהלות.

די וואהלען וועלען פארקומען אין דער צווייטער העלפט פון חודש מאי.

יודישע ארבייטסלאזע געמאכט א סקאנדאל אין ראדאמער גמינע

ראדאם. ערב יום-טוב איז א גרופע אר-בייטסלאזע געקומען אין דער גמינע און געפאדערט מען זאל זיי געבען מצות אויף פסח. די גמינע, וועלכע האט דאס יאהר „געשפארט", האט ענט-זאגט דער פאדערונג פון די יודישע ארבייטסלאזע.

אין דער צווישענצייט איז אנגעקומען נאך א גרופע ארבייטסלאזע, וועלכע האט זיך אנגעהויבען אוואנטורירען. די פערוואלטונג, זעהענדיג, אז די ארבייטסלאזע וועלען נישט אפטרעטען, האט גע-קויפט 1000 קילא מצות, וועלכע זי האט צוטיילט צווישען די יודישע ארבייטסלאזע.

ערעפענט די ערשטע ציווילע פליה=שולע אין פוילען

אונטער ראדאם, אין דארף סאדקאוו איז אויפ-געבויט געווארען די ערשטע אין פוילען פליהה-שולע פאר ציווילע פילאטען.

דעם 19-טען אפריל, איז פארגעקומען די פייער-ליכע ערעפענונג פון דער שולע.

ס'איז אנגעקומען א גרויסער אויסוואהל פון
כעמניצער
2978
שפול=מאשינען
אויף טריקאטאוש און טרייב-מאשינען, געניצטע אי, בעסטען צושטאנד צום בעטריב. לייכטסטע בעדינ-גונגען ביי ה. לעוואוויטש, שרודמיעסקא 21.

1 lub 2 pokoje
frontowe z niekrępującem wejściem,
telefonem **DO WYNAJĘCIA.**
Wiadomość **Cegielniana 58,** m. 4
od 2–3 pp.

כשר לפסח!
נכנס יין-יצא סוד!
אז עכטע, גוטע און כשר'ן
וויין
צו די ביליגסטע פרייזען
דערונטער
פרימא גוטען אונגאר-וויין
צו 3.45 זל.
פאר א באטשינקע
2486
איז צו בעקומען ביי דער אלטער בעוואוסטער פירמע:
„בארווין"
אינה. מענדיל בארנשטיין
לאדז, 30 נאוואמיעסקא 30
טעלעפאן 58=210
אייגענע ראזשינקע-וויין און מעהד=פאבריק.

ציגער
ביליג יעדען קוואנטום
ליפערט צעגעלניא
וואלף בערגער,
גלאווצקא 18/20.
צופאהר מיט די טראמ-וואיען 1 און 6.
טעל. 168-67, 175-66.

בעקאנטמאכונג.
דער יודישער מעטאל=צעך
ביים צענטר. האנדווערקער-קלוב אין לאדז, פאלודניאווא 4, מאכט בעקאנט, אז היינט, זונטאג, דעם 24 אפריל 1932, 7 א זייגער אווענד קומט פאר אין לאקאל פון אונזער צעך
די אלגעמיינע גענעראל=פערזאמלונג
צוליב דעם, וואס עס האט זיך שוין גענדיגט די קאדענץ פון דער פריהער-דיגער פערוואלטונג. אלע מיטגלידער ווערען אויפגעפאדערט פינקטליך און צאהלרייך צו ערשיינען.
מיט אכטונג
די וואהל=קאמיסיע.
2619

36 טוך= און קארט=לאגער 36
Bcia A. i R. MILGROM
fr., I piętro PIOTRKOWSKA 36 telef. 225-95
מיר עמפפעהלען צום פריהלינג און זומער-סעזאן
די נייעסטע אנציגער און פאלטא-שטאפן
פון די בעסטע ביליצער, טאמאשאווער און לעאנארד'ס, ווי אויך דאמען-מענטעל
גרויסער אויסוואהל!
36 הורט און דעטייל! ביליגע פרייזען! 36

היינט און פאלגענדע טעג! היינט און פאלגענדע טעג!
דאס בעדייטענדע קינסטלערישע קלאנג-יסטערוו רק. וואס די גאנצע וועלט בעוואונדערט מיט אנ'אטת'ן אויסדרוק פ ענט קונג און ענטוזיאזם
„דער קאנגרעס טאנצט"
Liljan Harvey, Henry Garat, Lil Dagover
פראדוקציע: Eryk Pommer
רעזשי: Eryk Cherill
די הויפטראלען קרעאירען:
פרעכטיגע וויזיע פון די צארישע בעראטונגען, זארגלאזע פערוויילונגען און דערפרעהענדע ליבעלעך, ביי די קלאנגען פון שטרויס וואלצען.
נישט געקוקט אויף די גרויסע קאסטען זענען די פרייזען נארמאלע. אנהויב היינט 1 א זייגער בייטאג אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג.

מארשאל פילסודסקי אין ווארשא

מארגעז קומט פאר די צווייטע קאנפערענץ פון די געוו. פרעמיערען

וו א ר ש א, 23 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) בעכטען אינדערפריה איז מיט'ן בוך-קארעשטער צוג געקומען צופאהרען קיין ווארשא מארשאל פילסודסקי.

ביים צוג האבען איהם אפגעווארט דער פרעמיער, א רייהע אנדערע מיניסטארען און דאן גענעראלען, פולקאווניקעס און אפיצירען פון אלע מינים.

פילסודסקי האט זיך בלויז א פאר מינוט פערהאלטען אויפ'ן וואקזאל און באלד אפגעפאהרען אין זיין אויטא אין בעלוועדער אריין.

קארעספאנדענטען האבען געפרובט עפעס דערוויסען זיך ביי די בעגלייטער פון מארשאל ד"ר וואטשינסקי און קאפיטאן לעוועצקי, אבער יענע האבען געשוויגען.

ב ו ק א ר ע ש ט, 23 (ספ. טעל.) די רומענישע צייטונג „אדווערול" שרייבט, אז בעת דער מארשאל פילסודסקי איז געווען אין קישיניעוו, האט ער זיך אינטערעסירט מיט פערשידענע פראגען, צווישען זיי אויך מיט דער קאמוניסטישער בעוועגונג. ביי דעם דאזיגען געשפרעך האט מארשאל פילסודסקי אויסגעדריקט זיין פערוואונדערונג, וואס די קאמוניסטישע בעוועגונג אין בעסאראביען פערשפרייט זיך צווישען יודען-ציוניסטען. אין פוילען — האט מארשאל פילסודסקי בעמערקט — זענען די ציוניסטען די גרעסטע שונאים פון די קאמוניסטען.

צו דער גאנצער ידיעה דארף מען זיך בעציהען מיט גרויס פארבעהאלט (די רעד.).

* * *

וו א ר ש א, 23 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין די סאנאטארישע קרייזען פערזיכערט מען, אז מאנטאג וועט אין שלאס פארקומען א צווייטע קאנפערענץ פון די פרעמיערען פון באך מאי-רעזשים, לויט די דאזיגע אינפארמאציעס וועט אין דער דאזיגער קאנפערענץ אויך אנטיילנעהמען דער מלוכה-פרעזידענט און דער מארשאל פילסודסקי. דעם רעפעראט וועגען ווירטשאפטליכע פראגען וועט האלטען דער געוו. פרעמיער בארטעל.

* * *

וו א ר ש א, 23 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נאך דער קאנפערענץ פון די געוו. פרעמיערען וועט דינסטאג אין זאל פון סענאט פארקומען דער צוזאמענפאהר פון די האנדעלס- און האנדווערקער-קאמערן אין גאנצען לאנד, צום צוזאמענפאהר וועט קומען דער מלוכה-פרעזידענט, פרעמיער פריסטאר, וויצע-פרעמיער זאוואדזקי און אנדערע מיניסטארען.

גרויזאמער באנדיטען-אנפאל אויף א יודישע משפחה

מאז, פרוי און שוויגער ערמארדעט

ק א ו ע ל, 23 (יט"א טעלעגראפיש) אין דארף ספאדקי הינטער קאוועל, האבען זיך אין מיטען נאכט פערמאסקירטע באנדיטען ארייגעריסען אין דער וואוינונג פון יודישען איינוואוינער אברהם פלוס. די באנדיטען האבען ערמארדעט דעם אייגענטימער, זיין פרוי און שוויגער.

די פאליציי האט ארעסטירט 2 פערדעכטיגע אין אויספיהרען דעם מארד.

פולק. קאץ קומט צוריק פון פאריז

וו א ר ש א, 23 (טעלעפאניש). פון פאריז קומט צוריק דער וויצע-פינאנץ-מינסטער פולק. קאץ, וועלכער האט דארט געוויילט מכח בעקומען די ווייטערדיגע ראטעס אויף דער באהן-הלוואה. ווי מען גיט איבער וועט פוילען דערווייל די ראטעס נישט בעקומען, די פראנצויזישע רעגירונג ווארט ביז נאך די וואהלען צום פראנצויזישען פארלאמענט.

מלחמה-שטימונג אויפ'ן ווייטען מזרח

די לאגע צווישען יאפאן און די סאוויעטען איז זעהר געשפאנט

ל א נ ד א ן, 23. (ספ. טעל.) די לאגע אויפ'ן ווייטען מזרח ווערט מיט יעדען טאג אלץ געשפאנטער. יאפאן האט פאקטיש אקופירט מאנדזשוריע. זי האט דארט כלומרשט געשאפען א נייע זעלבסטשטענדיגע מלוכה, מיט א רעגירונג, וואס איז א פאלגעוודיגע לאלקע און טוט, וואס יאפאן בעפעהלט. אזוי ווי מאנדזשוריע גרעניצט זיך מיט'ן ראטען-פערבאנד געפינען זיך דארט א סך סאוויעטישע בירגער. עס רודערן דארטען אבער אויך רוסישע וויים-גווארדיסטען, רעשטלעך פון דער צוקלאפטער קאנטער-רעוואלוציע.

מ א ס ק ו ע. 23. (ספ. טעל.) די סאוויעטישע קארעספאנדענטען טיילען מיט פון כארבין, אז נעכטען האבען די וויים-גווארדיסטען איינגעארדענט שטורמישע דעמאנסטראציעס פאר דער פערוואלטונג פון דער מזרח כינעזישער באהן. ביז א צוואנציג מאן האבען זיך אריינגעריסען אינעווייניק. דער סאוויעטישער קאנסול פון כארבין דערקלערט, אז די מאנדזשורישע פאליציי האט לחלוטין נישט געשטערט די דעמאנסטראציע און זייער ארויסטרעטונג.

די סאוויעטישע בירגער וויל מען נישט ארויסגעבען קיין וויזעס אויף צו פאהרען קיין ראטען-פערבאנד. נעכטען האט מען ווידער אדורכגעפיהרט פיל רעוויזיעס און ארעסטירט 12 סאוויעטישע בירגער.

צוליב די אלע געשעהענישען האט דער סאוויעטישער קאנסול דערלאנגט א פראטעסט דער מאנדזשורישער רעגירונג.

מ א ס ק ו ע. 23 (ספ. טעל.) „טאס" מעלדעט, אז אין א פארשטאט פון כארבין האט מען געפונען א סקלאד פון געוועהר און אמוניציע פון די וויים-גווארדיסטען. מען זאל האבען געפונען האנט-גראנאטען, רעוואלווערען און א זאפאס פון אויפרייס-פולווער. אויפ'ן געוועהר זענען די אויפשריפטען רוסישע לויט דער אלטער פארמלחמה-דיגער ארטאגראפיע.

מ א ס ק ו ע, 23 (ספ. טעל.) די היגע פרעסע גיט איבער, אז מען האט געכאפט א באנדע כינעזער. וועלכע האבען פרובירט אויפרייסען יאפאנישע קריגס-שיפען. מען האט נישט ווייט פון די שיפען געפונען אין ים 32 מינעס.

מ א ס ק ו ע, 23 (ספ. טעל.) עס האט זיך דא געעפענט דער 9-טער צוזאמענפאהר פון די פערבאנדישע פראפעסיאנעלע פעראיינען. מיט א גרויסער רעדע איז ארויסגעטרעטען מאלאטאוו. נאכדעם ווי ער האט ארומגערעדט דעם ערשטען און צווייטען פינפיאהר-פלאן, איז ער אריבער צו דער לאגע אויפ'ן ווייטען מזרח. מאלאטאוו האט ערקלערט, אז די אימפעריאליסטען האבען כמעט שוין פערענדיגט אלע זייערע הכנות אויפ'ן ווייטען מזרח צו אנ'אנפאל אויפ'ן ראטען-פערבאנד.

ס'איז שוין אויסער יעדען ספק, אז צווישען יאפאנישען גענעראל-שטאב און פערשידענע אייראפעאישע גענעראל-שטאבען איז דא אנ'ענגער קאנטאקט. די יאפאנישע אימפעריאליסטען האבען פערכאפט מאנדשוריע און ווילען פראוויצירען א שווערען קאנפליקט. די ראטען-רעגירונג פיהרט כסדר א פרידליכע פאליטיק, אבער פארט קאן זי זיך לאזען פראוואצירען ביז א געוויסער גרעניץ.

ווייטער האט מאלאטאוו אנגעוויזען. אז מיט 12 יאהר צוריק האבען די אימפעריאליסטען שוין געפרובט דאס מזל מיט א אינטערווענץ — און האבען געליטען א מפלה, איצט זענען די בעדינגונגען פאר די אימפעריאליסטען א סך ערגער. די ארבייטער אין אלע לענדער וועלען זיך איינשטעלען און די רויטע ארמעע איז גענוג שטארק אויף אפצושלאגען יעדען אנפאל.

ט א ק י א, 23 (ספ. טעל.) די יאפאנישע מאכט האט ארעסטירט דעם נאטשאלניק פון דעם סטאציע פון מזרח-מאנדשוריער אייזען-באהן אומיען כאן—דעם סאוויעטישען בעאמטען גרעשקאווסקי. די סאוויעטישע מאכט פאדערט זיין בעפרייאונג. ער איז אבער דערווייל נישט בעפרייט.

6 מיליארד זלאטעס שאדענס

האבעז די וועלט-פינאנסיסטעז געליטעז פוז קרויגערס שווינדלעריעז

ש ט א ק ה א ל ם, 23 (ספ. טעל.) עס זענען בעקאנט געווארען די ערשטע רעזולטאטען פון דער ספעציעלער קאמיסיע, וואס איז בעשטימט געווארען אויסצופארשען די געשעפט-פיהרונג פון קרויגערס טרעסט.

דער ערשטער אויספיהר פון דער קאמיסיע איז, אז קרויגער האט געשווינדעלט און געפעלשט שוין פון יאהר 1915 אן.

די פערלוסטען פון מעהרערע מלוכות דערגרייכען קאלאסאלע סומען. דעם ערשטען ארט פערנעהמט שוועדען.

עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז קרויגער האט מעהרערע מאל ארויסגעלאזט אין שוועדען באנקעמיסיעס אהן דעקונג. מען האט ענטדעקט דריי באנק-אפטיילונגען פון זיין „טרעסט", וועלכע זענען אפילו נישט געווען בעקאנט אין דער עפענטליכקייט.

די דאזיגע געהיימע בענק האבען געדינט, כדי צו פערדעקען די גרויסע פערלוסטען, וואס דער „קרויגער און טאל-טרעסט" האט געליטען — און וועלכע פלעגען פערשריבען ווערען אין אקטיוו.

דער אלגעמיינער בילאנס פון קרויגער-טרעסט האט אפיציעל בעטראפען אין יאהר 1930 — 109 מיליאן שוועדישע קראנען. די אויספארשונג האט בעוויזען, אז א העלפט פון דער דאזיגער סומע — האט קיינמאל נישט עקזיסטירט.

קרויגערס שווינדלערייען זענען געווען אזוי געוואגט — אז ער האט, צום ביישפיל אנגעגעבען, אז 52 מיליאן קראנען זייגען ליגען אין דער אינטערנאציאנאלער פינאנץ-באנק אין דאנציג, אבער די דאזיגע באנק איז ערשט בעגרינדעט געווארען מיט 2 מאנאטען שפעטער, ווי קרויגער האט פערעפענטליכט זיין בילאנס.

פראנקרייך איז בעטייליגט אין קרויגערס אונטערנעהמונגען מיט 500 מיליאן פראנק.

די העלפט דערפון שטעלט מיט זיך פאר קרעדיטען פאר בענק — אויף וועלכע, מען צווייפעלט אפילו נישט, אז עס וועלען זיין פערלוסטען.

די אנדערע העלפט זענען קרעדיטען, גאראנטירט דורך דער מלוכה — וועלכע עס דראהט נישט קיין געפאהר.

אין די שווייצארישע פינאנץ-קרייזען רעכענט מען אויס די פערלוסטען פון די שווייצארישע בענק אויף 200 מיליאן שווייצארישע פראנקען.

אין זשענעוו אליין בעטרעפט דער היזק 48 מיליאן פראנק.

די אויפרעגונג פון קרויגערס שווינדלערייען האט אין אמעריקאנער בענק ארויסגערופען א גרויס אומרוהיגקייט.

עס האט זיך געשאפען א ספעציעלע גרופע פון פינאנסיסטען, וואס בעזיצען ווערטען פון קרויגערס אונטערנעהמונגען, כדי צו פערטיידיגען זייערע אינטערעסען.

ב ע ר ל י ן, 23 (ספ. טעל.) מיט'ן אנקומען פון נייע ידיעות וועגען די שווינדלערייען וואס זענען געמאכט געווארען דורך איווארן קרויגער— וואקסט די סומע פון די שאדענס, וואס האבען געליטען פערשידענע פירמעס און פרינציפיעלע פערזאנען אין דער גאנצער וועלט. די סומע דערגרייכט א פאנטאסטישע הויך.

נעכטען איז ערקלערט געווארען פאר באנקראט די „אינטערנעשאנעל מעטש קאמפאני". דער באנקראט איז געקומען צוליב די שווינדלערישע מאניפולאציעס פון קרויגער.

די ערמאהנטע פירמע האט געהאט פאר 90 מיליאן דאלאר פאלשע איטאליענישע אבליגאציעס.

דער אלגעמיינער שאדען, וואס די געלט-פינאנסעריע האט געליטען צוליב קרויגערס מאכינאציעס דערגרייכט ביז 6 מיליארד זלאטעס.

די 3-טע קרייז-קאנפערענץ פון די ציוניסטען רעוויזיאניסטען

היינט, זונטאג עפענט זיך די 3 טע קרייז-קאנפערענץ פון ציוניסטען-רעוויזיאניסטען אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע מיט'ן אנטייל פון פארזיצענדען פון ועד-הראשי איגזש. א. קיצענאק און רעד. מ. לייזעראוויטש. צו די קאנפערענץ קומען פארשקיהער פון 60 שטעט פון לאדזער קרייז.

די מאשין-מצות
פון דער מעכאנישער בעקעריי
ביי דער בעוואוסטער צוקערניע
נ. ווייגבערג
אונטער דער השגחה פון יאנאווער רב
38 פיעטריקאווער 38, טעלעפאן 143-82
מאכט בעקאנט דער ג' קונדשאפט, אז צוליב די קאלאסאלע בעשטעלונגען, ווערט געבעטען וואס פריהער צו קומען נאך מצות, כדי אזוי ארום צו קענען לויט'ן וואונש צופרידענשטעלען
צו האנקורענץ-פרייזען!
בעמערקונג: די מצות אין מצה-מעהל זענען געפאקט און פערזעהן מיט אונזער פירמען אלע בעשטעלונגען ווערען אפגעשיקט א היים.

לאדזער יודישער
קאמעראל-טעאטער
אלעע 1. מאי 2. דיר.: דוד צעלמייסטער און א. בעזמאז.
גאסטשפילען
פון לאדזער קאמעראל- און קלייבקונסט-טעאטער
„ארט"
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.
היינט, זונטאג 3 פארשטעלונגען 4 נאכמיטאג ספעציעל פאר ארבייטער און ארבייטער-אינטעליגענץ פון 60 גר. ביז 1.60 זל.
ווי אויך 8 און 10 אווענד דאס גרויסע יום-טוב-פראגראם
א. נ. „פייגעל אין דער לופטען"
2 טיילען, 12 שלאגער-נומערן
1) אוואנגארד. 2) טאנץ-שקיצ. 3) אויפ'ן שפאציר. 4) באסטאן. 5) אייזערנע נערוועז. 6) שאך-מאט.
7) אב'אמת'ע יודישע מקוה אין א שוויץ-באד.
8) צייטענטאנץ. 9) א ראנדסעלע. 10) טאנגא. 11) אליהו הנביא ביים שניידער.
12) אויפ'ן קאלישער וואקזאל
א דעפילאדע פון כלל-טוער, אריסטאקראטען, סעקוועסטראטארען און אנדער'ע לאפיטוטען
די קאסע איז טעטיג פון 12 א זייגער ביטאג.

לאדז, 24 אפריל 1932
„נייער פאלקסבלאט"
לאדז, 24 אפריל 1932

שנאה
פון יודען צו פאלאקען?

א פסק-דין, ווי א פסק-דין קען זיין א גוטער, א שלעכטער און א נישקשה'דיגער, דאס אינטערעסירט מיך דערווייל נישט. מיך אינטערעסירען נאר איצטער די „מאטיווען פון פסק-דין אין דעם פראצעס זאלקינד, אגוז, וואולפין".

מען קען זיך דאך געוויס נישט פארשטעלען, אז די דאזיגע „מאטיוון" זאלען מיט זיך פארשטעלען א פאליטישען דאקומענט פון א געוויסער בעפארבונג, וואס איז בעשטימט פאר'ן אויסלאנד... זיי קענען און מוזען דאך בעטראכט ווערען, אלס אנ'אויפקלערונג אין רעכטפערטיגונג פון פסק-דין, וועלכער מוז מיט זיך פארשטעלען א ריין יורידישע עמאנאציע. דעריבער זענען די דאזיגע משונה'דיגע מאטיוון אזוי שווער צו פערשטעהן. דא רעדט זיך שוין נישט וועגען וואולפין, זאלקינד און אנדערע; דא ווערען בעשולדיגט אלע יודען אדער לכל-הפחות אלע פוילישע יודען נישט בלויז אין נישט ליב האבען, נאר אין פיינט האבען פאלאקען, ד. ה. — אין א שנאה צום פוילישען פאלק, „וואס האט יודען חוץ גוטס קיינמאל קיין זאך נישט געטון".

די „מאטיוון" בעהויפטען, אז די דאזיגע שנאה איז דער עיקר אין דעם ווילנער פאגראם און, אז די שטיפעריי פון די ליבע ענדעקישע סטודענטען אין או. ס. ב., וועלכע איז געוויס נישט לערלאזבאר און „מוז בעשטראפט ווערען", איז נאר געווען בוימאייל אויפ'ן פייער פון דער ברענענדיגער יודישער שנאה צו פאלאקען!...

ווער עס געהט ארויס מיט אזא שווערער נישט דערהערטער בעשולדיגונג אויף יודען, בפרט נאך אין א פסק-דין פון א הויכען בית-דין, מוז דאך קודם כל צושטעלען בעווייזען! וואו זענען זיי? ערשטענס איז דאך בכלל נישט בעוואוסט, ווער עס האט געווארפען אין די ביידע צוזאמענלויפען די שטיינער! ווייטער איז דאך וואהרשיינליך, אז אין ביידע ערטער זענען נישט געווען דיזעלבע מענשען. אבער לאזען מיר דאס אלץ אהן א זייט; דער קומענדיגער בית-דין וועט מסתמא אויפקלערען וויפיל עס איז דא אמת אין דעם עדות זאגען פון דער געעהרטער פרוי אפפאנאוויטשובנא און אנדערע. לאמיר זיך פארשטעלען, אז אין דעם פרט איז די פאקטישע זייט אינדער'אמת'ן פארגעקומען אזוי, ווי די „מאטיוון" שטעלען דאס פאר. וואס בעווייזט דאס? דאס בעווייזט, אז ביי די דאזיגע אנפאלער איז געווען אזא שטארקער רייץ, אזא כעס געגען די ענדעקישע סטודענטען, דאס זיי זענען דערגאנגען ביז צו מיאוס'ע פערברעכערישע מעשים! מען קען דאך די ווילנער יודען און די יודישע סטודענטען נישט מעהר בעשולדיגען אין דעם, ווי עס ווערען בעשולדיגט אין די „מאטיוון" די ווילנער פאלאקען אדער די פאלאקען בכלל און די פוילישע סטודענטען בפרט פאר די מעשים תעתועים, וואס האבען אנגעטון אין ווילנע די ענדעקישע סטודענטען איבער די יודישע סטודענטען אין אוניווערסיטעט און אין שטאט!

וואו זענען די בעווייזען פון דער שנאה פון ווילנער יידען צו די פאלאקען?

עס בלייבט נאר די פון היינט אן בערימטע השערה פון די געלעהרטע שופטים, אז די פוילישע יודען פיהלען אזא שרעקליכע שנאה צו פאלאקען און בכלל צו קריסטען דערפאר, וואס אין שפאניען האט מען אנגעטון יודען גאר די צרות בשעת דער אינקוויזיציע. דאס איז דאך אבער נאר א השערה, וועלכע די שפעטערדיגע היסטארישע פארשונגען קענען אפשר אפלייקענען; א השערה איז נישט קיין בעווייז!

אויב דא איז געבראכט געווארען א וועלכער עס איז בעווייז, איז דאס נאר דער, אז די מחברים פון די „מאטיוון" האבען קיין שום השגה נישט פון דער יודישער פראגע, נישט פון איהרע עקאנאמישע און נישט פון איהרע קולטורעלע און ראסען-פסיכאלאגישע יסודות!...

די „מאטיוון" געהען זיך פונאנדער מיט דעם אמת, ווען זיי בעהויפטען, אז אין ווילנע איז קיין פאגראם אויף יודען נישט געווען. אמאליגע צייטען אפשר נישט. פאר די לעצטע 12—15 יאהר, אזוי-ארום נאך דער שפאנישער אינקוויזיציע, איז אין ווילנע פארגעקומען א היפש ביסעל...

על כל פנים פרעג איך: אויף וועלכען און מיט וועלכען רעכט דערלויבט מען זיך צו בעשולדיגען יודען אין שנאה צו פאלאקען?

דאס וואס מען דארף די דאזיגע „שנאה" אפשר האבען פאר א מאטיוו צום פסק-דין, איז דאך קיין גרונד נישט אויפצושטעלען אזא בעהויפטונג שוין צוליב דעם, וואס זי קען אויסגענוצט ווערען, געוויס געגען דעם ווילען פון די שופטים, דורך די פוילישע פאגראמישע עלעמענטען אויף צו ארגאניזירען א פאגראם!...

אזוי ווי די בעשולדיגער פון יודען, אויף אויף וועמען עס ליגט דער חוב צו דערווייזען קענען נישט ברענגען און, ווי מען זעהט, האבען נישט געבראכט קיין שום בעווייזען פון דעם, אז יודען בענעמען זיך מיט שנאה צו פאלאקען, וויל איך אויף מיר נעמען די טרחה צו דערווייזען, אז דאס איז נישט אמת, הגם איך בין נישט מחויב דאס צו טון!...

אין אלע שווערע צייטען אין פוילען זענען יודען געשטאנען אויף דער פוילישער זייט. אין אלע פרייהייטס-קאמפען, וואס פוילען האט געפיהרט, האבען יודען שטענדיג זיך בעטייליגט. אין דער פוילישער ליטעראטור, קונסט און וויסענשאפט האבען זיך יודען זעהר שטארק בעטייליגט.

פוילישע יודען זענען נישט נאר לאיאלע בירגער פון לאנד, נאר אויך פאטריאטיש געשטימטע בירגער, נישט קוקענדיג נישט בלויז אויף דער שפאנישער אינקוויזיציע, נאר אפילו אויך נישט אויף די נעבוענטע צרות, וועלכע זיי מוזען אויסשטיין אין פוילען און אויף אלע פאקטישע בעגרענצונגען, אונטער וועלכע זיי מוזען לעבען...

די ווילנער יודען האבען אין דער צייט פון אלע אקופאציעס, בפרט פון דער דייטשער אקופאציע, בפני כל עם ועדה געגעבען בעווייזען פון זייער טרייקייט צו פאליאקען: נישט קוקענדיג אויף די אלע הרים וגבעות, וואס די אקופאנטען האבען אונז צוגעזאגט דערפאר, וואס מיר וועלען מיט זיי זיין געגען פאליאקען, האבען מיר שטענדיג דערקלערט, אז מיר, יודען און פאליאקען, האבען דא אין קאנט געוואוינט און וועלען דא ווייטער וואוינען. מיר האבען שטענדיג אונטערשטיצט די פוילישע פאדערונגען און שטרעבונגען. איך מיין, אז עס לעבען נאך גענוג פאליאקען פון די, וואס זענען אין דער עת צרה נישט אנטלאפען פון ווילנע און קענען מיינע ווערטער בעשטעטיגען! דאס אלץ איז פארגעקומען נאך דער שפאנישער אינקוויזיציע.

היינט וואו איז דא די שנאה צו פאליאקען?

אין דעם נאמען פון די ווילנער יודען פראטעסטיר איך אמשארפסטן געגען דעם בעשולדיגען יודען אין שנאה צו פאליאקען אין די „מאטיוון" צו דעם פסק-דין פון פראצעס „זאלקינד, אגוז און וואולפין". איך דערקלער די דאזיגע בעשולדיגונג אלס א פאלשע!

ד"ר יעקב וויגאדסקי.

דער היינטיגער פסח אין סאוויעט-רוסלאנד
ווער ס'האט נאר געוואלט עסען מצות — האט געהאט וויפיל זיין הארץ געלוסט
רעליגיע אין רוסלאנד געהט אונטער אהן קאמף

(קארעספאנדענץ פון מאסקווע דורך יט"א)

מאסקווע. אלע יודען האבען היינטיגען פסח מצה אין סאוויעט-רוסלאנד. אלע יענע יודען, וואס האלטען נאך פון פסח און וואס ווילען דווקא עסען מצה.

דער „טארגסין", — די סאוויעטישע קראמען, וואו אלעס ווערט פערקויפט אויף אויסלענדיש געלד, — האט היינטיגעס יאהר איינגאנצען געלייזט די פראגע פון מצות פאר דעם פרומען טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג אין סאוויעט-רוסלאנד. די יודישע קאמוניסטישע פרעסע האט טאקע גערופען די יודען זיך אויסצולאכען פון מצות, האט טאקע אנגעפיהרט אנ'אנטי-פסח-אגיטאציע, אבער די דאזיגע אגיטאציע איז איין זאך און די אינטערעסען פון דער סאוויעטישער רעגירונג איז א גאנץ אנדער זאך. די אינטערעסען פון דער סאוויעטישער רעגירונג פאדערען אויסלענדישע וואלוטע, — וואס מעהר אויסלענדיש געלד, — האבען דערפאר די פרומערע יודען אין סאוויעט-רוסלאנד היינטיגעס יאהר געהאט מצות וויפיל נאר זיי האבען געדארפט.

די אינטערעסען פון דער סאוויעטישער רעגירונג פאדערען איצט, וואס מעהר אויסלענדיש געלד, האבען יודען, — סאוויעטישע יודען, וואס האבען קרובים אין אמעריקע, — געקראגען אהן שום שטערונגען און אהן שום בעגרעניצונגען ווייסע מעהל פון די „טארגסין" געשעפטען אויפ'ן חשבון פון די טשעקס, וואס דייערע קרובים אין אמעריקע האבען זיי דורכ'ן „טארגסין" געשיקט. א יוד איז געקומען מיט א „טארגסין"-טשעק אין א „טארגסין"-קראם, האט מען איהם קיין קשיות נישט געפרעגט. מען האט איהם געגעבען פאר דעם גאנצען טשעק ווייסע זעמעל-מעהל, אויב ער האט עס נאר פערלאנגט.

ווייסע זעמעל-מעהל האבען יודען נישט געזעהען אין סאוויעט-רוסלאנד זינט דעם סאמע אנפאנג פון דער רעוואלוציע. איצט, אז זיי האבען דעם גאנצען ערב פסח אזא מעהל בעקומען פראנק און פריי, איז אנגעגאנגען דאס באקען פון מצות היינטיגעס יאהר אין סאוויעט-רוסלאנד מעהר ווי ווען עס איז פריהער. עס איז אנגעגאנגען אפען, אומגעשטערטערהייט, מיט דער ערלויבניש פון די ארטיגע סאוויעטען, נישט קוקענדיג דערויף, וואס די יודישע קאמוניסטישע פרעסע האט די לעצטע דריי וואכען פון ערב פסח אפגעגעבען א היבש ביסעל פלאץ צום קאמף געגען פסח און געגען דעם „פערשימעלטען מנהג", פון עסען מצות.

אין מאסקווע און אין בערדיטשעוו, אין קיעוו און אין זשיטאמיר, אין אדעס און אין פראסקוראוו, — אין אלע שטעט פון סאוויעטען-פערבאנד, איבער וועלכע איך בין דעם גאנצען מאנאט ארומגעפאהרען, האבען יודען געבאקען מצות. קיין ברויט אין יענע שטעט איז איצט נישט פארהאן. אבער מצות איז געווען. געווען גענוג פאר אלע טעג פון פסח. געווען גענוג, א דאנק דעם נייעם סיסטעם, וואס די סאוויעטישע רעגירונג האט איצט איינגעפיהרט אויף אויסצוצאהלען אמעריקאנער טשעקס דורכ'ן „טארגסין" מיט מעהל, מיט אנדערע מינים שפייז, און מיט וואס נאר מען וויל.

* * *

די „טארגסין"-קראמען, זיי זענען איצט די סאמע גרעסטע הילף פאר דער יודישער בעפעלקערונג אין סאוויעט-רוסלאנד. יעדער יוד, וואס האט נאר א שטיקעל קרוב אין אמעריקע, אדער אין אנ'אנדער לאנד, און קריגט פון איהם א טשעק פון פינף אדער צעהן דאלאר דורכ'ן „טארגסין" איז פערזארגט מיט צוויי מאנאטען שפייז.

די סאוויעטישע רעגירונג איז זעהר ערליך אין אויסצאהלען די „טארגסין"-טשעקס. זי צאהלט זיי אויס מיט שפייז-פראדוקטען, מיט מאנופאקטור, מיט צוקער, מיט זייף, מיט אלערליי ארטיקלען, וואס אין קיין קאאפעראטיווע קראמען קריגט מען זיי נישט פאר קיין שום געלד. זי צאהלט זיי אויס לויט פרייזען מעסיגע. לויט פרייזען, וואס עקזיסטירען אין אויסלאנד.

א יוד, וואס קריגט פון אויסלאנד א „טארגסין"-טשעק, קריגט דערפאר די פולע ווערט פאר איהם דא אין פראדוקטען. די פולע ווערט, נישט לויט סאוויעטישע געלד, נאר טאקע לויט אויסלענדיש.

עס איז א פעסטגעשטעלטער און גוט-אויסגערעכענטער פאקט: א דאלאר דורכ'ן „טארגסין", האט די ווערט נישט ווינציגער ווי פערציג סאוויעטישע רובל. די פראדוקטען, וואס יודען קריגען אויף א „טארגסין"-טשעק, לויט די פרייזען, וועלכע מען רעכענט זיי פאר די דאזיגע פראדוקטען, מאכען אויס פערציג מאל אזוי פיל, וויפיל איינער קען קריגען, ווען ער צאהלט מיט סאוויעטישע געלד.

א „טארגסין"-טשעק איז דערפאר איצט אין סאוויעטען-רוסלאנד א גאנצער בדן. א „טארגסין"-טשעק האט דא מעהר די ווערט ווי א דורכשניטליכער מאנאטליכער געהאלט פון א גוט-בעצאהלטען ספעציאליסט. א „טארגסין"-טשעק איז איצט דא א שטיק אוצר.

* * *

און וואס האבען געטון יודען, וועלכע האבען נישט קיין „טארגסין"-טשעקס?... וואס האבען געטון יודען, וואס האבען קיין גליק נישט צו האבען איצט קרובים אין אמעריקע?...

אזעלכע יודען האבען היינטיגען פסח אויך געקראגען מצות אין סאוויעט-רוסלאנד, לייכטער ווי ווען עס איז פריהער. קיין „טארגסין"-טשעקס האבען זיי טאקע נישט, אבער מעהל פון „טארגסין", — מעהל אויף מצות — האבען זיי פונדעסטוועגען בעקומען.

דער „טארגסין" האט פערקויפט מעהל נישט בלויז פאר אמעריקאנער טשעקס, נאר אויך פאר אמעריקאנער מזומנ'ע דאלארען.

א יוד, וואס האט געוואלט האבען מצות און האט נישט קיין קרובים אין אמעריקע צו קריגען פון זיי א טשעק, האט זיך אנ'עצה געגעבען. ער האט געקויפט אויף דער שווארצער בערזע עטליכע אמעריקאנער דאלאר פאר סאוויעטיש געלד, און איז געגאנגען מיט זיי אין „טארגסין" נאך מעהל.

אין „טארגסין"-געשעפט פרעגט מען קיינעם קיין קשיות נישט. ווען איינער קומט מיט אמעריקאנער מזומנ'ע דאלארס, פרעגט מען איהם נישט וואו ער האט זיי גענומען. דער סאוויעטישער רעגירונג אינטערעסירט איצט נישט, צי איינער האט געקראגען דאלארס לעגאל, צי ער האט זיי געקויפט אומלעגאל אויף דער שווארצער בערזע. דער סאוויעטישער רעגירונג אינטערעסירט צו קריגען דאלארס, און וואס מעהר פון זיי.

א יוד, וואס האט זיך פערשאפט דאלארס אויף דער שווארצער בערזע, האט דערפאר פראנק און פריי, אהן שום מורא, זיך געלאזט אין „טארגסין" זיי אויסצובייטען אויף ווייסער מעהל. געקומען אין „טארגסין" איז ער מיט דאלארס, און אוועקגעגאנגען יז ער מיט עטליכע פוד מעהל, וואס האט איהם געקענט קלעקען אויף א גאנצען פסח, און אפשר נאך אויף מעהר. פאר פינף דאלאר האט ער געקראגען גאנצע דריי פוד מעהל. ער איז געווען צופרידען און די סאוויעטישע רעגירונג איז אויך געווען צופרידען.

און ווען א יוד האט קיין דאלארס נישט פערמאגט צו קויפען, — פאר די פינף דאלאר האט ער געמוזט צאהלען אמווינציגסטען הונדערט און פופציג רובל, — האט ער פונדעסטוועגען נאך אלץ זיך געקענט היינטיגעס יאהר בעזארגען מיט מצות. דער „טארגסין", די זעלבע קראם, וואס פערקויפט בלויז אויף אמעריקאנער דאלארס, פערקויפט אויך אויף געלד. זי נעהמט אן פאר גוט געלד אלערליי אלטע גאלדענע מטבעות און ציהרונג.

א יוד, וואס האט נישט פערמאגט צו קויפען אויף דער שווארצער בערזע קיין דאלארס, און וועלכער האט אויך נישט געקראגען קיין „טארגסין"-טשעקס פון אמעריקע, האט א קראץ-געטון אין דערהיים צווישען דעם אלטען דרשה-געשאנק, אויסגעקראצט פון דארט א גאלדען בעכערל, א גאלדענעם זייגער, א פינגערל, און אוועק דערמיט אין „טארגסין" צו קריגען דערפאר מעהל צו קענען באקען מצות.

* * *

אין יודישע הייזער איבער גאנץ סאוויעטען־

(ווייטער זעה 6-טע זייט).

די היינטיגע וואהלען צום פרייסישען לאנדטאג
ווער וועט זיגען: די דעמאקראטיע, אדער די פינסטערע רעאקציע

היינט קומען פאר די וואהלען צו די לאנדטאגען אין א רייהע דייטשע לענדער: אין פרייסען, בייערן, ווירטעמבערג, אנהאלט און צום האמבורגער סענאט. די היינטיגע וואהלען ענטשיידען אין דעם קאמף פאר דער מאכט, וואס ווערט געפיהרט אין דייטשלאנד זייט א לאנגער צייט און וועלכער האט אנגענומען אזעלכע דראמאטישע פארמען בעת די צוויי טורען פון די פרעזידענטען-וואהלען. אין דייטשלאנד דארף היינט ענטשידען ווערען, צי בעקומט די אויבערהאנד די פינסטערסטע און ווילדסטע רעאקציע, וועלכע ווערט רעפרעזענטירט דורך היטלער'ן און זיין מיטלויפער הוגענבערג'ן, אדער די ווירקונג אין לאנד וועט בלייבען אין די הענד פון די מעסיגע עלעמענטען, וועלכע זענען טעהיג צו פיהרען א פעראנטווארטליכע פאליטיק און נישט פערגרעסערען דעם וויסטען כאאס, וואס הערשט איצט אין אייראפא. עס האנדעלט זיך דא קודם כל וועגען די וואהלען צום לאנדטאג אין פרייסען.

זייט דער פעראייניגונג פון די דייטשע לענדער אין איין גרויסע מלוכה שפילט פרייסען די ערשטע ראלע צווישען זיי. פרייסען פערנעהמט צוויי דריטעל פון דער דייטשער טעריטאריע און פון דער בעפעלקערונג. סיי אין דער אינדוסטריע, סיי אין דער לאנדווירטשאפט שפילט פרייסען די אויבערשטע ראלע.

ביז צו דער דייטשער רעוואלוציע, וועלכע איז געקומען אלס רעזולטאט פון קריג, איז פרייסען געווען דער זייל פון דער דעמאלטיגער דייטשער פאליטיק, און די פאליטיק איז געווען בעקאנט מיט איהר רעאקציאנערקייט, עקסטרעמען אבסאלוטיזם און פעאדאלע איבערבלייבענישען. דער פרייסישער לאנדטאג איז געווען די פעסטונג פון דער דייטשער רעאקציע.

נאכ'ן קריג איז דער פרייסישער לאנדטאג פערוואנדעלט געווארען אין זיין היפך: דארט, וואו עס האט געהערשט פינסטערע רעאקציע, האט בעקומען די אויבערהאנד די דעמאקראטיע. פרייסען איז פערוואנדעלט געווארען אין פונדאמענט פון דעמאקראטישען דייטשלאנד. אין דער צייט ווען אין אלע כמעט אנדערע לענדער פון דייטשלאנד, האבען אין פערלויף פון די לעצטע פאר יאהר בעקומען די אויבערהאנד די רעאקציאנערע עלעמענטען, ווען דער דעמאקראטיע איז געווארן אלץ שווערער זיך צו האלטען אן איהרע פאזיציעס, ווען אויך דער רייכסטאג איז געווארען אנ'ארענע, וואו די רעאקציאנערע כוחות האבען געמאכט זייערע אנגריפען אויף דער דעמאקראטישער ארדנונג און קאנסטיטוציע, האט זיך בלויז פרייסען נאך אלץ ווייטער געהאלטען אן די פריהערע פארנומענע פאזיציעס. בלויז אין פרייסישען לאנדטאג איז נאך מעגליך געווען איינצוהאלטען די וויימארער קאאליציע, וועלכע האט פון זיך אויסגעטיילט א דעמאקראטישע רעגירונג מיט א סאציאליסט (בראון) אלס פרעמיער.

מיט דער צייט איז די קאאליציע געווארען שוואכער. פערשידענע פארטייען האבען זי פערלאזען. עס זענען בלויז געבליבען די סאציאל-דעמאקראטען און דער קאטאלישער צענטער, וועלכע האבען דאך געבילדעט די רעגירונג. אבער דער קאנסטיטוציאנעלער טערמין פון לאנדטאג איז אפגעלאפען. עס זענען געמאכט געווארען פרובען צו פארלענגערען די עקזיסטענץ פון פריהערדיגען לאנדטאג, אבער די פרובען זענען געווען אומזיסט און די רעגירענדע פארטייען האבען געמוזט איינגעהן אויף נייע וואהלען.

די מורא פאר די וואהלען איז געווען זעהר א גרויסע. אלע געדענקען מיט וואספאר פראל עס זענען צוגעטראטען צו די פרעזידענטען-וואהלען די היטלעראווצעס, פערשפרייטענדיג אומעטום די זיכערקייט, אז זיי וועלען ארויס אלס זיגער. דער אויסגאנג פון די פרעזידענטען-וואהלען האט בעוויזען, אז הגם די היטלעראווצעס קענען רעכענען אויף א בעדייטענדען ערפאלג ביי די פרייסישע וואהלען, אבער קיין אבסאלוטע מעהרהייט, וואס זאל זיי איבערגעבען די מאכט, וועלען זיי וואהרשיינליך נישט דערגרייכען.

פאר קיין סורפריזען איז מען אבער ביי וואהלען נישט געזיכערט. און דעריבער ערווארט מען דעם אויסגאנג פון די היינטיגע וואהלען אין פרייסען מיט נישט קיין קלענערער שפאנונג, ווי עס איז ערווארט געווארען דער רעזולטאט פון די וואהלען פון פרעזידענט, ווייל זאלען זיגען די היטלעראווצעס, דאן פערלירט די איצטיגע דייטשע רעגירונג דעם וויכטיגסטען דעמאקראטישען שטיצפונקט, וועלכען זי האט ביז איצט פערמאגט.

קירך, מלוכה און טרעסט

א נייַ, אינטערעסאנט בוך וועגן סאוויעט-רוסלאנד

צו דער גרויסער ליטעראַטור וועגן סאָוויעטען רוסלאַנד איז צוגעקומען נאָך איין בוך. דאָס בוך הייסט „סטאַלין און קאָ“. דער מחבר איז דער בעד קאַנטער פיהרער פון דער פאַן-אייראָפּע-בעוועגונג גראַף קודענהאווע-קאַלערגי. דער נביא פון פעראייניגטער אייראָפּע איז אַן אויסגעשפּראָכענער געגנער פון די סאָוויעטען. ער איז נישט איינמאָל אַרויס געטראָטען אין דער פּרעסע מיט אַרטיקלען, אין וועלכע ער האָט אויפגעוויזען די סכנה, וואָס דראָהט דער ציוויליזאַציע מצד די סאָוויעטען. זיין געדאַנק איז צו וואָרענען די וועלט פאַר מאָסקווע און צו בעוועגען די אַנדערע לענדער זיי זאָלען בעצייטענס אַרויסטרעטען געגען דער סכנה. כל זמן עס איז נאָך נישט צו שפּעט. אין דער אָפּשאַצונג פון דער קראַפט, וואָס ליגט אין רוסלאַנד און וואָס געפינט זיך ערשט אין דער סטאַדיע פון אַ מעכטיגער ענטוויקלונג, האָט דער גרעפישער פּובליציסט פיל רעכט און אין זיין נייעם בוך וועגן די סאָוויעטען זענען פאַראַן אַ רייהע זעהר אינטערעסאַנטע געדאַנקען.

מיר וועלען פּרובען איבערגעבען די וויכטיגסטע געדאַנקען פון מחבר.

לויט קודענהאווע-קאַלערגי שטעלט מיט זיך פאָר דער באָלשעוויזם ביים היינטיגען טאָג דעם גרעסטען און צומייסטענס קאָנסאָלידירטען מאַכט-סיסטעם אין דער וועלט: ער פעראייניגט אין זיך די קירך, מלוכה און טרעסט.

אין דער הינזיכט פון גייסטיגער מעכטיגקייט קאָן זיך מיט'ן באָלשעוויזם פערגלייכען בלויז דער קאַטאָליציזם, אין דער הינזיכט פון פּאָליטישער קראַפט שטעהען העכער פאַר די סאָוויעטען בלויז די פעראייניגטע שטאַטען פון אַמעריקא, אין דער הינזיכט פון ווירטשאַפטליכער מאַכט קאָן זיך מיט די סאָוויעטען נישט פערגלייכען אַפילו דער מעכטיגסטער אַמעריקאַנער טרעסט.

דער דריטער אינטערנאַציאָנאַל איז די יונגסטע און די אַקטיווסטע רעליגיעזע אָרגאַניזאַציע. דאָס איז אַ קירך, וואָס נעהמט אַרום די גאַנצע וועלט, וואָס האָט אין אַלע ווינקעלעך פון ערד-באַלעם איהרע אַנהענגער, וועלכע זענען גרייט צו געהען אויפ'ן טויט פאַר דער עוואַנגעליע פון לעבען.

דער סאָוויעטען-פערבאַנד איז די גרעסטע מלוכה אין דער וועלט, העכער צוויי מאָל אַזוי גרויס פאַר די פעראייניגטע שטאַטען אָדער פאַר כינע. העכער פיר מאָל אַזוי גרויס פאַר גאַנץ אייראָפּע. די סאָוויעטישע ווירטשאַפט איז די מעכטיגסטע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציע אויף אונזער פּלאַנעטע. זי דיספּאָנירט מיט דעם גאַנצען לאַנד, מיט אַלע רויה-שטאָפען, מיט דעם גאַנצען פּראָדוקציע-אַפּאַראַט און מיט דער גאַנצער בעפעלקערונג פון איין זעקסטעל פון דער ערד. זי דיספּאָנירט מיט די פאַבריקען און גרובענס, מיט די וועגען און באַהנען, מיט די בענק און וואַרען-הייזער, מיט די וועלדער און קוואַלען פון ענערגיע.

און אָט די דריי איינהייטליכע מאַכט איז אַ געהאָרכזאַם געוועהרקצייג פון איין ווילען, וועלכער הייסט דער צענטראַל-קאָמיטעט פון דער רוסלענדישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. און זי ווערט פערקערפּערט אין איין מענש, וועלכער הייסט סטאַלין, סטאַלין איז לויט זיין טיטול דער גענעראַל-סעקרעטאַר פון דער פּאַרטיי, אָבער לויט זיין שטעלונג איז ער דער פּויבסט פון דער קאָמוניסטישער קירך, דער קייזער פון רוסלאַנד און דער גענעראַל-דירעקטאָר פון סאָוויעטישען טרעסט. פעראייניגענדיג אין זיך אַזאַ מאַכט, איז ער פּאַקטיש מעכטיגער פאַר'ן פּויבסט, פאַר הובער'ן און פאַר מאָרגאַנען.

דער קאָמוניזם דאָס איז אַ רעליגיע, וואָס איז אָרגאַניזירט אַלס פּאַרטיי. די נייע רעליגיע האָט א איהר אַלטען טעסטאַמענט—מאַרקס'ן און דעם נייעם טעסטאַמענט—לענינען. זי האָט איהר עטיק, וועלכע הייסט ליידען און שטאַרבען פאַר דעם נייעם גלויבען, אָבער אויך צווינגען יענעם צו ליידען, נישט נאָר אַליין שטאַרבען פאַר'ן גלויבען, נאָר אויך מאָרדען, אויב דאָס איז נויטיג און מיט אַלע מיטלען שטרעבען צום גרויסען ציל: צו געווינען די גאַנצע וועלט פאַר דער נייער רעליגיע.

דער קאָמוניזם האַלט זיך פאַר דער איינציגער ריכטיגער לעהרע און פאַר דעם איינציגען וועג צו ראַטעווען די מענשהייט פון די פּאָליטישע עקאָנאָמישע און סאָציאַלע און גייסטיגע צרות. די נייע רעליגיע איז טעטיג אויך אויסער רוסלאַנד אַלס גייסטיגע קראַפט פון ערשטקלאַסיגער בעדייטונג. אַזעלכע מענשען ווי אַנרי באַרביס געהערען צו דער דאָזיגער רעליגיע, ראָמען ראָלאַן און בערנאַרד שאָו ביקען זיך צו איהר. דער מאַראַלישער גלאַנץ, וואָס טראָגט זיך פון דער נייער רעליגיע, פערבלענדעט די שטאַרקסטע און ניכטערסטע קעפּ, אַזוי אַז זיי הויבען אָן צו צווייפלען אין זייער איינגענער קולטור און ערוואַרטען פון קאָמוניזם די בעפרייאונג פון דער מענשהייט.

די סאָוויעטישע ווירטשאַפט איז אַן אָרגאַן פון דער סאָוו-עטישער מלוכה, אין אַלע אַנדערע לענדער גיט אָפּ די מלוכה אין פּריוואַטע הענד די גאַנצע ווירטשאַפט און בעקומט דערפאַר אַ קאָמפּענסאַציע אין דער פאָרם פון שטייערען. דער סאָוויעטען-פערבאַנד פיהרט די ווירטשאַפט אויפ'ן אייגענעם חשבון פון דעם שטאַנדפּונקט שטעלט מיט זיך פאָר דער סאָוויעטען-פערבאַנד אַ גיגאַנטישע אַקציען געזעלשאַפט. אַקציאָנערען זענען אַלע איינוואוינער פון לאַנד, דער פערוואַלטענדער ראַט איז דער צענטראַל קאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, די דירעקציע איז דער ראַט פון די פאָלקס-קאָמיסאַרען סטאַלין איז דער גענעראַל-דירעקטאָר. אָט די אַקציען געזעלשאַפט דערנעהרט, בעקליידט און גיט בעשעפטיגונג דער גאַנצער בעפעלקערונג. אין איהר האַנט געפינט זיך די פּראָדוקציע און די פערטיילונג פון די פּראָדוקטען, אויך דער אויסלענדישער האַנדעל. אָט דער כאַראַקטער פון דער מלוכה אַלס איינציגען אונטערנעהמער גיט איהר אַן אומגעהויערע מאַכט סיי אין דעם לאַנד גופא, סיי אויף דרויסען.

אַ דאַנק דעם מאָנאָפּאָל פון אויסערליכען האַנדעל געפינט זיך דער סאָוויעטען-פערבאַנד פון פאָרנאויס אין אַ בעסערער לאַגע ביי יעטוועדע פּאָליטישע אינטערנאַציאָנאַלע אונטערהאַנדלונגען, די סאָוויעטען בעזיצען אַ רעאַלען אינסטרומענט פון איינפלוסען און קראַפט אין זייער האַנד. אין דער צייט, ווען אַנדערע פּאַרטנערען קאָנען פּאָרלעגען בלויז האַנדעלס-טראַקטאַטען, קאָנען די סאָוויעטען פּאָרלעגען בעשטעלונגען און ליפערונגען. די קאָנען די גאַנצע אינדוסטריע פון וועלכען עס איז לאַנד איינגאַנצען אויסשליסען פון זייער מאַרק און מיט איין שטריך, פון דער פעדער שטעלען אונטער באַנקראָט אַ רייה מלוכות. זיי קאָנען פּאָרלעגען מיליאָנען געשעפטען, זיי קאָנען אַזעלכע געשעפטען אויך אָפּוואַרפען. אַ רייה צווייגען פון דער אייראָפּעאישער און אַמעריקאַנישער אינדוסטריע לעבען איצט אויסשליסלעך פון די רוסישע בעשטעלונגען די אינדוסטריעס פון דער גאַנצער וועלט יאָגען זיך נאָך די סאָוויעטישע בעשטעלונגען און זענען גרייט אָנצונעהמען יעטוועדע צאָהלונגס-בעדינגונגען, אַבי נאָר מיטצוהעלפען ביים בויען די מאַכט פון די סאָוויעטען. אַ דאַנק דעם קאָן די סאָוויעטען-רעגירונג אויסאיבען אַ דרוק אויף די רעגירונגען פון די מערב-מלוכות און אויסשפּילען זיי איינע געגען דער צווייטער.

די נייע בעדינגונגען, די נייע פאָרמען שטיצען זיך נישט אויף משוגעת, נאָר אויף לאָגיק. די שעפער און פיהרער פון די נייע פאָרמען זענען נישט קיין פערברעכער, נישט קיין משוגעים, זיי זענען פאַנאַטיקער. זיי בעזיצען קראַפט, ענטוזיאַזם, איבערזייטיגקייט און ריקזיכטסלאָזיגקייט, ווי אַלע פאַנאַטיקער. יעדער מערב-מענש דאַרף זיך אָפּגעבען אַ דין וחשבון וועגען דער דאָזיגער ערשיינונג, ווייל היסטאָריש גענומען האָט דאָס, וואָס קומט פאָר אין סאָוויעטען-רוסלאַנד, אַ גרעסערע בעדייטונג איידער דער וועלט-קריג.

פ. פ. ק.

אַן אוצר מיט געלד אין בּיזשוטעריע

האָט אַ יודענע געפּטרט צוזאַמען מיט'ן ערב-פסח'דיגען שטרוי-שעניק

לובלין. מיט'ן מאָמענט ווען איינע אַ יודישע באַנק האָט זיך אַ וואַקעל געטון, האָבען אַלע וקלאַדען-בעזיצער זיך אַ לאָז געטון אין די איבעריגע בענק און מען האָט גענומען אַרויסשלעפען ביז'ן לעצטען גראָשען. די רעזולטאַטען — פאַטאַלע. קיין שום באַנק איז נישט ביכולת, אויסצוצאָהלען במשך אַ קורצע צייט אַלע איהרע וקלאַדען. פאַלט אַזאַ באַנק אַריין און קלעם און הערט אויף צו וקעגען אָטעמען, דאָס ווירקט נאָך מער שלעכט און עס שאַפט זיך אַ ביטערע לאַגע סיי פאַר די בענק, סיי פאַר איהרע קליענטען און סיי פאַר דער שטאָט.

אַזוי איז שטענדיג ווען מען הערט אויס אַ פּסיכאָז.

נעהמט מען אָפּ אַ וקלאַד, ציטערט מען שוין איהם אַריינצוגעבען אין אַן אַנדערע באַנק און מען האַלט דאָס געלד אין דער היים, אויסשטעלענדיג עס אויף כל'ערליי געפאַהרען: גנבות, שרפות, אבידות א. ד. גל.

אַזוי איז געשעהען אויך מיט אַ געוויסע פרוי אויף ציררולניטשע גאַס, זי האָט געהאַט אין אַ יודישע באַנק עטליכע טויזענד זלאָטעס און דאָס געלד באַנק נאָרמאַל אָפּגענומען צוזאַמען מיט די פּראָצענטער, האָט זי דאָס געלד גוט בעוואָרענט אין שטרוי-שעניק, וואו זי האָט אַריינגעלייגט אויך איהרע פּערעל, פינגערלעך, אַ טייערע בראָשקע און אַ היבש ביסעל בּיזשוטעריע.

ערב פסח, ווי יעדעס יאָהר, האָט די דינסט איהרע, ביים רוימען די שטוב, אַרויסגעטראָגען אויך דעם שעניק און היות ווי אַ געוויסער דראָשקאַרזש פון זעלבען הויף האָט שוין אַ טראַדיציע צו בעקומען דאָס שטרוי פון זיינע שכנים, האָט ער אויך דעם דאָזיגען שטרוי-שעניק צוגענומען און איהם אויסגעליידיגט ביי זיך אין שטאַל.

אין עטליכע שעה אַרום האָט זיך די פרוי געכאַפּט, אַז מען האָט איהר אויסגערוימט דעם אוצר. זי איז תיכף אַוועק אַליין אין שטאַל, אויפגעריסען די טיר, גענומען זוכען צווישען מיסט און שטרוי אָבער אָהן רעזולטאַט. די פרוי איז אַוועק צום דראָשקאַרזש. דער לעצטער פּרקלערט, אַז ער האָט דעם שעניק אויסגעשיט און דער אַנוועזענהייט פון דער דינסט ער האָט קיין זאַך נישט בעמערקט.

פערשטעהט זיך, אַז אַ ענערגישע אויספאָרשונג וועט ערשט פעסטשטעלען וואָס איגענטליך איז געשעהען, צי האָט מען נישט אַמאָל אַרויסגעגנבעט דעם אוצר נאָך איידער מען האָט דעם שעניק אַרויסגעטראָגען? האָט דער דראָשקאַרזש אָדער די דינסט עפּעס אַ אַהנונג וועגען אוצר אָדער גאָר איז ער פערלוירען געוואָרען בעת מען האָט דעם שעניק אַרויסגעטראָגען.

דערווייל איז אין יענע שטוב חושך.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 90-216
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, אַלע ארט אנאליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8–2 און פון 5–9 אָוועַנד.
בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.

צום פריהלינג
בעזיצט דעם גרעסטען אויסוואַהל פון דער נייעסטער אין- און אויסלענדישער קאָסמעטיק ווי:
טואַלעט-זייפען, קרעמען, זעמטליכע סעלנישע און בלומען-וואַסערן
פּערפומען פּודערן
י איבעראל-בעקאנטע
קאָנקורענץ-פּערפומעריע פון
J. DRUKIER, 5 ZAWADZKA 5
— tel. 175-92. —
בעמערקונג: פאַר ענגראָסיסטען בעדייטענדער ראַבאַט.
בעזוכט מיין פּערפומעריע און איהר וועט זיך איבערצייגען.

ר. איזראעל

דאס בופעט-מיידעל

א סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

(2

ער האָט זיך דערמאָנט וועגען דעם אַלעם, וואָס ס'איז פאָרגעקומען אין געריכט און דאַן זיך דערמאָהנט די ווערטער פון ריכטער:

...און ער ווערט פערמשפּט צום טויט דורך הענגען.

פראַנקענשטיין האָט איינגעגראָבען דאָס פּנים אין די הענד און הויך געשלוכצט.

דער אַדוואָקאַט האָט געוואַרט עטליכע מינוט, דאַן אָנגענומען דעם פערמשפּטען פאַר דער האַנד און געזאָגט:

— איך קען פאַר אייך אויספועלן פערשידענע הנחות. זאָגט וואָס איהר פערלאַנגט, אפשר ווילט איהר זיך זעהען מיט אייער פרוי?

— פאַר'ן טויט, אַזוי האָט איהר געדאַרפט צוגעבען הער אַדוואָקאַט, פאַר'ן טויט זיך זעהען מיט מיין טייערער גוטער פרוי און אפשר אויך מיט מיינע קינדער?

— ניין, דאָס וואָלט איך אייך נישט געראַטען, פראַנקענשטיין, די קינדער דאַרף מען לאָזען צורוה.

— איהר זענט גערעכט ה' מעצענאַס, די קינדער דאַרף מען לאָזען צורוה. די קינדער דאַרפען גאָר נישט וויסען. דייער טאַטע איז אַוועקגעפאָהרען, נישט אמת, אַזוי האָט מען זאָגען זיי געווים אייגגערעדט, אַוועקגעפאָהרען נאָר ווייט פון דאַנען. זיי וועלען האָפען, אַז ער וועט נאָך צוריקקומען, יעדען טאָג וועט זיי חלומען אַז דער טאַטע איז צוריקגעקומען און זיי געבענגט שענקען מתנות. יעדען פריהמאָרגען וועלען זיי זיין ענטוישט, דער טאַטע איז נאָך אַלץ נישט געקומען. און ווען זיי וועלען גרעסער ווערען, קלוגער ווערען, ווען זיי וועלען בעקומען זייער אייגענעם פערשטאַנד וועט מען מורא האָבען אין זייער געגענוואַרט דעם נאָמען פון זייער פאָטער צו דערמאָהנען, זיי וועלען פערשטעהן, אַז עפּעס איז נישט אין אָרדנונג, און וועלען זיך באַלד דערוויסען, אַז זייער פאָטער איז געווען אַ שאַרלאַטאַן און פערברעכער, דערפאַר איז ער דורך אַ שטאַנד-געריכט פערמשפּט געוואָרען צום טויט דורך הענגען און דאַן...

— איהר ווילט זיך זעהען מיט אייער פרוי, האָט דער אַדוואָקאַט איבערגעשלאָגען די רייד פון דעם אומגליקליכען מענשען.

— געוויס וויל איך, איך פאָדער דאָס, איך פער לאַנג דאָס אומבעדינגט. דער אַדוואָקאַט איז אַרויס און אין צוויי מינוט אַרום איז ער אַריין אין דער קאַמער צוזאַמען מיט פראַנקענשטיינס פרוי, וועלכע איז געווען אָנגעטאָן אין אַ שוואַרץ קלייד מיט אַ שלייער, וועלכער האָט איהר פערדעקט דאָס פּנים.

קיין איין וואָרט האָט די פרוי ביז'ן גזר-דין אַרויסבעקומען פון איהר האַלז, זי האָט געשלוכצט און היסטעריש געוויינט. הייסע טרעהרען האָבען זיך געגאָסען איבער איהרע באַקען און איבערגעלאָזען שפּורען אויף דעם פּרישקען, שוואַרצען געזיכט.

— דוד, דוד, האָט זי קוים אַרויסגערעדט, דאָס איז דאָך נישט מעגליך, איך גלויב נישט, איך גלויב בשום אופן נישט.

— איך האָב געוואוסט, יהודית, אַז דו וועסט נישט גלויבען, איך זעה שוין דעם טויט פאַר די אויגען און ביי דעם דאָזיגען מאָמענט שווער איך דיר, אַז איך בין אומשולדיג, איך האָב נישט פערדינט די דאָזיגע שטראָף.

— נישט פערצווייפלען, נישט רעזיגנירען פראַנקענשטיין, האָט דער אַדוואָקאַט איבערגעשלאָגען אַלץ איז מעגליך, אויב איהר וועט בעגנאַדיגט ווערען, וועל איך אַנהויבען אַן אַקציע אויף רעווידירען דעם פּראָצעס, פון מיין זייט קענט איהר רעכענען אויף דער גרעסטער אונטערשטיצונג.

— איך דאַנק אייך, גוטער מענש, האָט יהודית אויס העפליכקייט געענטפערט, אין אמתען איז זי געווען איבערצייגט, אַז דוד וועט מען אויפהענגען אַז קיין שום רעטונג איז איהם פאַר פערהאַן.

דער אַדוואָקאַט פּאַרעלסקי האָט געפינען פאַר נויטיג איבערצולאָזען דודן מיט יהודיתן אַליין און איז אַרויס פון דער קאַמער.

קאַפּיטעל 3

א נייע רעטעניש

— אַז ער האָט אַ לאַנגע צונג וועך איז איהם שולדיג, האָט געזאָגט אדא, דער געשטופּעלטער ברוך האָט אַריינגעשטעקט זיין נאָז דאָ ווי מ'האָט יאָ געדאַרפט און דאָ וואו מ'האָט נישט געדאַרפט, דעריבער האָט ער געהאַט אַזאַ פינסטערען סוף.

— אָבער ווער, ווער האָט דאָס געטון, דאָס איז דאָך גאָרנישט צו פערשטעהן, האָט משה יאַט געענטפערט, איך האָב שוין געזעהען פערשידענע קונציגע אַרבייטען, נאָר אַזאַ שטיקעל האָב איך נאָך קיינמאָל נישט געזעהען.

— דאָס איז אמת, הער שענקער פערזאָגט... איז משוגע פאַר אויפרעגונג, ער זאָגט, אַז ער האָט געזעהען די גאַנצע שענק, אַלע וואָס זענען דאָרט געווען און דאָך האָט ער בלויז געהערט אַ שאָס און ברוך איז שוין געווען אַ טויטער.

דאָס דאָזיגע געשפּרעך איז געפיהרט געוואָרען אין דער שענק פון „משה יאַט“, צווישען דעם אייגענטימער און דעם באַסען-מיידעל אדא.

— אָבער זאָג מיר, אַדאַ פאַרוואָס האָט מען איהם קאַלט געמאַכט, ווען מ'זאָל דאָס וויסען, וואָלט שוין נישט שווער געווען זיך צו דערוויסען, ווער דאָס האָט געמאַכט.

— דאָס דאַרף מען פרעגען מאַנקען, ברוך איז דאָך געוואָרען די כפּרה פאַר איהר און זי האָט זיך געהאַלטען ווי אַ מאַן אָבער, מיטאַמאָל האָט זי גענומען ווערען אַ „וויטישע“ און באַסטירען, זי ווייס אַלץ איך וואָלט נאָר זי גענומען אויסקוועטשען, „האָטשיק“ און זי וואָלט ביי מיר שוין געזונגען, זי ווייס זיכער אַלץ.

„משה יאַט“ האָט זיך דאָס גענומען אין זינען אַריין, מיט זיין שווערען שכל האָט ער דאָך פערשטאַנען, אַז מאַנקע מוז וויסען וואָס ס'איז פאָרגעקומען און ווער דאָס האָט געטון פאַר משה'ן ס'איז דאָס נישט געווען קיין פראַגע פון בלויזער ביי גיריגקייט, ער איז געווען שטאַרק פעראינטערעסירט צו דערגעהען, ווער ס'זענען די „אויסגעטייטער“ פון ברוך'ן און צוליב וואָס פאַראַ סיבה דער מאָרד איז פאָרגעקומען ער איז געווען פערבונדען מיט צעהנדליגער פעדים מיט דעם דערמאָרדען, פערזענליך אין פערשידענע געשיכטען און ער האָט בעדאַרפט וויסען צו קומט ער אויך נישט אין דער רייה, צי דאַרף ער נישט אָנבעהמען קיין פאָרזיכטיג קייטס-מיטלען.

די טיר האָט זיך געעפענט און ס'איז אַריינגעקומען „בעריש מויד“.

[illegible]

עקאנאמישע לאגע פון פוילישע יודען

אויף דער זיצונג פון ענגלישען ועד-הקהלות

לאנדאן, (י.ט.א.) דער „דושאינט פארעין קאמיטע“ האט אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען ועד-הקהלות פארגעשטעלט א בעריכט, אין וועלכען עס ווערט געזאגט צוו. אנד.

דער „דושאינט פארעין קאמיטע“ האט אלזייטיג בעטראכט די אנרעגונג פון ועד-הקהלות וועגען אננעמען שריט פארצושטעלען דעם סאראקע-ענין דעם פעלקער-בונד און אדערן פון דער רומענישער רעגירונג ענטשעדיגונג פאר די פאמיליעס פון די קרבנות פון דער סאראקע-שחיטה. דער „דושאינט פארעין קאמיטע“ האט אבער, נאכ׳ן גענויען בעקענען זיך מיט אלע אומשטענדען, איינגעפונען, אז אין איצטיגען מאמענט איז נישט ראטזאם אונטערנעמען אנ׳אקציע אויפ׳ן פארום פון פעלקערבונד. דער קאמיטעט האט אבער געפונענען פאר מעגליך זיך ווענדען צו דער רומענישער רעגירונג, דורך דער פערמיטלונג פון רומענישען אמבאסאדאר אין לאנדאן, וועגען צואיילען די נאמינאציע פון א פארלאמענטארישער אויספארשונגס-קאמיסיע וועגען דער סאראקע-טראגעדיע.

דער בעריכט בערירט אויך די אנטי-יודישע אונרוהען אין יאסי פון 23-טען מערץ, בעת וועלכע פיל יודישע געשעפטען און די ארטיגע סינאגאגע זענען דעמאלירט געווארען און עס זענען פערשוועכט געווארען ספרי-תורות. די רעגירונג האט אונטערגענומען ענערגישע שריט צו מאכען א סוף צו די אונרוהען, די בוקארעשטער אוניווערסיטעט איז תיכף געשלאסען געווארען און די אנטיסעמיטישע „אייזערנע גווארדיע“ איז אויפגעלעזט געווארען. דער קאמיטעט ווארט אויף ווייטערדיגע אינפארמאציעס וועגען די יאסער געשעהעענישען, כדי אונטערצונעמען אנ׳אקציע ביי דער רומענישער רעגירונג.

דער בעריכט פון „דושאינט פארעין קאמיטע“ רעדט אויך ארום איניגע פראגען פון דער יודישער מינדערהייט אין פוילען. אין דעם טייל פון בעריכט ווערט געזאגט:

בנוגע דער לאגע אין פוילען האט דער קאמיטעט זארגפעלטיג בעטראכט די בעשטימונגען פון דעם נייעם שול-געזעץ, וואס איז לעצטענס אנגענומען געווארען דורך ביידע קאמערן פון פוילישען פארלאמענט. לגבי די מינדערהייטען-שולען לעגאליזירט דאס געזעץ א מצב, וואס עקזיסטירט שוין בדיעבד. פיל בעשטימונגען פון דעם געזעץ זענען רעדאגירט אין א נישט דייטליכער פארם, אבער דער קאמיטעט האלט, אז קיינע פון די דאזיגע בעשטימונגען איז נישט פון אזא ארט, אז מען זאל קלאר קענען זאגען, דאס זי שטעהט אין סתירה היט׳ן מינדערהייטען-טראקטאט. אמת, פערשידענעס אין דעם געזעץ קען פערשידען געטייטשט ווערען, אבער מיט יעטוועדער קריטיק מוז מען אפווארטען ביז די בעשטימונגען ווערען איינגעפיהרט אין לעבען.

איינער פון די מיטגלידער פון ועד הקהלות האט בערירט די פראגע פון עקאנאמישען באיקאט געגען יודען אין פוילען. די רעגירונג נעמט צו ביי יודען די טאבאק-האנדעל-ערלויבנישען און גיט זיי איבער געוו. פראנט-זעלנער. אין רעזולטאט פון דער און אנדערע דיסקרימינאציעס פון דעם מין ווערט ביי א גרויסען טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג צוגענומען יעדע חיונה-מעגליכקייט. דער רעדנער מיינט, אז דער דאזיגער עקאנאמישער באיקאט שטעהט אין סתירה מיט׳ן מינדערהייטען-טראקטאט און ער האלט, אז אין דער פראגע וואלט מען געדארפט זיך ווענדען מיט א פעטיציע צום סעקרעטאר פון פעלקערבונד.

ה׳ לעאנארד מאנטעפיארע ענטפערט דערויף, אז דער מינדערהייטען-טראקטאט ענטהאלט נישט לגבי פוילען קיין פונקט, וואס זאל נוגע זיין דעם עקאנאמישען מצב פון די די מינדערהייטען. ער האלט דעריבער, אז א פעטיציע צום פעלקערבונד וועט נישט האבען קיין שום ווירקונג.

ד״ר ישראל פעלדמאן שלאגט פאר, אז דער קאמיטעט זאל בעטראכטען די ראטזאמקייט וועגען בעהאנדלען דעם ענין דירעקט מיט דער פוילישער רעגירונג. דער דאזיגער באיקאט, זאגט ד״ר פעלדמאן, איז זעהר א הארבער ענין, און מיר וואלטען געדארפט אויסדריקען אונזער פראטעסט.

דער היינטיגער פסח אין סאוויעט-רוסלאנד

(ענדע פון 4־טע זייט).

פערבאנד עסט מען היינטיגען פסח מצות. די צאהל יודישע הייזער, וואו די מצות ווער׳ען געגעסען, איז אבער היינטיגעס יאהר נישט אזוי גרויס ווי פאר א יאהרען, און זיכער נישט ווי אין די יאהר׳ען פון אמאל.

רעליגיע איז איצט אנ׳אפשטאר־בענדע זאך אין סאוויעטען־פערבאנד. א זאך, וואס שטאר־בט אפ מיט א נאטירליכען טויט. די סאוויעטישע רעגירונג פיהרט איצט נישט קיין קאמפאניע געגען רעליגיע, אזוי ווי זי האט עס געטון מיט דריי־פיר יאהר צוריק. זי לאזט די רעליגיע געהן איהר וועג, און זי פערשפארט זיך ביסלעכווייז די ארבייט פון קעמפען געגען איהר. די רעליגיע אין סאוויעטען־פערבאנד פערשווינדט ביסלעכווייז. זי גוסס׳ט. זי געהט אונטער אהן שום קאמף.

די יוגענד אין סאוויעטען־פערבאנד,—זי ווייסט אינגאנצען פון קיין רעליגיע נישט. דער מיטעלער דור, — ער הויבט אויך אן אין איהר צו פערגעסען. ארבייטענדיג אין סאוויעטישע אנשטאלטען, אויף סאוויעטישע אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען, ווערען יודען אזוי איינגעצויגען אין זייער טאג־טעגליכער ארבייט, אז זיי ווייסען אפילו נישט ווען עס איז שבת. אדער ווען עס פאלט אויס א יודישער רעליגיעזער יום־טוב.

עס איז נישט קיין וויץ, און עס איז אויך נישט איבערגעטריבען, נאר ווען די יודישע קאמוניסטישע פרעסע זאל נישט געווען אריסקומען היינטיגען ערב פסח מיט איהר פלעגמאטישער קאזיאנער אנטי־פסח אגיטאציע, וואלטען וויבציג יודען אין סאוויעטען־פערבאנד געוואוסט, ווען פסח איז. זיי וואלטען אויסגערעכנט, אז פסח פאלט אויס אומגעפעהר אין מאנאט אפריל, אבער אקוראט אין וועלכע טעג פון אפריל — דאס וואלטען זיי נישט געוואוסט.

נישטא איצט אין סאוויעטען־פערבאנד קיין יודישע קאלענדארען, און מען קען דא אזעלכע איצט נישט קריגען. יודען פלאנטער׳ען זיך דערפאר אין דער אויסרעכענונג פון די יודישע רעליגיעזע ימים טובים. בלויז עלטערע יודען נעהמען זיך די מיה די דאזיגע ימים־טובים צו געדענקען, אבער אפילו די דאזיגע עלטערע יודען, — אפילו דאס ביסעל רבנים, וואס זענען נאך דא געבליבען, — אפילו זיי זענען אויך נישט אלעמאל זיכער, אויב זייערע אויסרעכענונגען זענען ריכטיגע.

די יודישע קאמוניסטישע פרעסע, זי פיהרט אפיציעל א קאמפאניע געגען די יודישע רעליגיעזע ימים טובים. פאקטיש אבער טוט זי מיט איהר קאמפאניע די גרעסטע טובה יענעם טייל פון דעם סאוויעטישען יודענטום, וואס האלט נאך פון רעליגיע און וויל נאך דערוייל אפהיטען די רעליגיעזע ימים טובים. א דאנק דער יודישער קאמוניסטישער פרעסע. — א דאנק דער קאמפאניע פון דער דאזיגער פרעסע, — ווייסען נאך די פרומע יודען אקוראט ווען פסח פאלט אויס, און ווען מען דארף זיך זעצען צום סדר.

א קוריאזע ערשיינונג ? אין סאוויעטען־פערבאנד זענען אזעלכע ערשיינונגען נישט קיין נאוויגע. די רוסישע סאוויעטישע פרעסע האט זיך אבער פון דעם דאזיגען קוריאז שוין לאנג בעפרייט. איהר געפינט נישט אין דער „פראווהא“ אדער אין דער „א־זוויעסטיע“ קיינמאל קיין אנטי־ווייהנאכט־ אדער אנטי־פאסכא־פראפאגאנדע. דאס לאזט די רוסישע סאוויעטישע פרעסע איבער צו די „בעזבאזשניקעס“, צו דער ארגאניזאציע פון די גאטלאזע. די יודישע פרעסע איז אבער נאך אלץ פראוויגציעל און קליין אין איהר פערשטאנד פאר זאכען. דער „עמעס“, דער „שטערן“, דער „אקטיאבר“, מיט זייער אנטי־רעליגיעזער אגיטאציע, זענען דערפאר די בעסטע אינפארמאטאר־ען פאר יענעם טייל פון רוסישען יודענטום, וואס וויל נאך אפהיטען רעליגיע. זייערע אנטי־פסח ארטיקלען זענען דער בעסטער אנזאג אז עס איז ערב פסח. די יודישע קאמוניסטישע צייטונגען — זענען דער בעסטער לוח, דער בעסטער קאלענדאר, פאר דעם פרומען יודענטום. גראד זיי האבען די פרומע יוד־ען היינטיגעס יאהר פערדאנקען פאר דער פינקטליכער אינפארמאציע ווען פסח פאלט אויס....

ב. סמאלאר

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודביאווא 9, טעל. 183-17

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע פארטעטען ווי: תקלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארטעטען א. אז. וו.

נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.03 נאכמיטאג.

בתן ביסטריצקי.

די לויה

(פון דעם בוך „טעג און נעכט“)

מרים האט די גאנצע צייט נישט פערגעסען די מיידעל, וואס ליגט דא, אין איהר צימער, אויסגעדרייט מיט׳ן פנים צו דער וואנט און לאזט צו זיך באהענט נישט צוגיין. זי, די איינציגע מיידעל צווישען די פערוואונדעטע. די קליינע שוועסטערל, וואס איז פערוואונדעט מיט א פערבעהאלטענער וואונד. איז געבראכט געווארען פון חלוצים־הויז וואס געפינט זיך אין דער אלטער יפו, אין איינער פון די ענגע געסלעך, וואוהין דער ים שיקט אריין זיין רחבותדיג געזאנג. אין יענעם אינדער־פריה האט אין חלוצים־הויז געהערשט א אומענדליכע רוהיגקייט און זון־שטראהלען זענען ווי טויבען ארומגעפלויגען אויף די שטיינער פון הויף, אויף די גרויסע געשפאלטענע שטיינער, וואס זעהען אויס זייער אלט. זי, צוזאמען מיט די איבריגע מיידלעך, וואס זענען ערשט מיט דריי טעג צוריק אנגעקומען אין לאנד אריין, האבען זיך געגרייט ארויסצוגיין צו ערשט־מאי׳איגען שפאציר, ווי אין זייערע שטעטלעך, ווען ס׳האבען זיך אין זוניגען הויף אריינגעריסען מענשען, עהנליכע צו די טרעגער וואס האבען אראפגענומען זייערע זאכען פון דער שיף און צווישען זיי עטליכע פאליציאנטען... א גאנצען טאג האט קיינער אין וויטאק – הויז נישט געזעהען דעם מיידעלס פנים. איצט, ווען די זון איז אונטערגעגאנגען און שאטענס זענען אויפגעגאנגען און פערדעקט מיט מוטע־ליכע הענט אלע ארומיגע פנימער, האט זי זיך צונויפגענומען מיט מוט, האט אויסגעקעהרט דאס פנים צו דער וואנד און צוויי שווארצע, זייער יודישע אויגען, האבען א שפרונג געטון פון דעם בלייכען קינדישען פנים און אריינגעפאלען אין מרים׳ס אויגען, און אז מרים איז צוגעגאנגען צו דעם איינגעקנוילטען קערפערל וואס האט אונטער דער קאלדרע אויסגעזעהן אזוי קליין, און אז זי האט ארויפגעלייגט די האנט אויף דעם געקרייזעלטען געשארענעם קאפ, וועמענס האר ס׳זענען מסתמא אפגעשאר׳ען געווארען נאך א טיפוס, ווען טאטע־מאמע זענען שיעור נישט אראפ פון זינען ביים בעט פון דער קראנקער — האט מרים געפיהלט ווי דאס מיידעל נעהמט איהר האנד פארזיכטיג, שרעקענדיג און גראבט דארטען איין איהר פנים מיט א שטומען אומענדליכען יאמער און אט הויבען זיך די טרעהרען אן אדורכצורייסען דורך די פערמאכטע אויגען־לעכלעך ווי א געפענגטער אונטערערדישער קוואל און מרים׳ס פינגער וואשען זיך אין די טרעהרען. און מרים פיהלט נישט, ווי ס׳רוקט זיך אויף איהר אן דער שלאף און זי ווערט ענטשלאפען זיצענדיג, מיט דעם מיידעלס פינגער אין איהר האנט, און אז זי שפרינגט דערבאך אויף ווי א געביסענע, איז איהר שוין ענטקעגענגעקומען און געקוקט גלייך אין פנים אריין דער העזה׳דיגער פרצוף פון אקלארען פריהמארגען און ס׳איז קיין אנדער בריה נישט געווען .ווי אויפנעמען דעם ביי׳עם טאג.

פינ׳ם דאזיגען טאג, א מאנטאגדיגער, האט מען געבראכט גופים וואס ווילען שוין גארנישט און בעטען שוין גארנישט — פון די פרדסים האט מען זיי געבראכט, מוראדיגע און אזוי אויסגעקנעטענע אין שטויב אזוי ווי זיי וואלטען זיך אויסגעוואלגערט אויף אלע די וועגען, וואס א יודישער פוס האט ווען נישט איז בעטראטען. האט אציה געטון ביי מרים דאס האר׳ץ צו יענעם זאנד־ערבארען דיכטער, דערמאנענדיג זיך די פרעמדע פרדסים אין וועלכע שטעגען זענען אזעלכע שמאלע, ווי די וועגען פונ׳ם גורל.

דער זאנדי־בארער העברעאישער דיכטער. וואס בלאנדושעט ארום אין די פא־נאכטען צווישען פרעמדע פרדסים, איז געבראכט געווארען אין ווייטאג־הויז פארנאכט ווען די זון איז אראפגעזונקען א־ין ים אריין, א רויטע ווי די קאפ פון אגעקוילעטער הון. דאסמאל איז ער נישט געווען איינזאם ; צוזאמען מיט איהם זענען אין דער רייה, איינע נאך די אנדערע ,געבראכט געווארען זיינע לעצטע פריינט — דער יוד מיט זיינע צוו ייזון. ווי ס׳האט בעדארפט זיין ווען מרים איז ארויס אין קארידאר צו בעגעגענען די געסט פון פרדס, האט זי געוואוסט, אז זי האט געווארט אויף זיי, אויף די, וועלכע מ׳ברענגט איצט אויף טראג־בעטלעך פונ׳ם פרדס, ווי פארטיגע פרוכטען. און נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס די קערפער׳ס זענען געווען אנגעבלאזען ווי א טייג ,וואס צעהנדליגער הענט האבען אויסגעקנעטען, נישט קוקענדיג אויף דעם שרעקליכען אויפזעהען פון די צוריסענע קליי־ער און פון די האר און בערד, פערגליווערטע אין בלוט, שטויב און אירטער, איז פונדעסטוועגען דער דאזיגער צוזאמענדיקער משפחה׳דיגער טויט געווען אזוי גאנץ אזוי שלמותדיג, אז מרים האט נישט געהאט דעם מוט צו פערגיסען א טרעהר, און ווען זי האט געזעהען דעם דיכטערס פויסט, א פער־שעהמטע יודישע פויסט וואס איז איצט אנגעביילט געווארען מיט גרויסער אנשטרענגונג, מיט א לעצטער אנשטרענגונג, ווער ווייס אין א וועלכען האפנונגסלאזען ראנגלען זיך האט זי נאך געמוזט אויפעפענען די דאזיגע הענט און אוועקלייגען די אויסגעבלייכטע פינגער אויף דער ברוסט, אויף דעם ארט, וואו דאס שטורמישע הארץ איז איצט אויף אייביג ענטשוויגען געווארען. ווען זי האט זיך בעגעגענט מיט דעם מענשען, וואס איז געגאנגען בראש פון דער קליינער טויט־פראצעס׳יע, איז דאס ארט אין קארידאר געווען קליין פאר ביידען, אזוי ווי אין די פרדסים ; אין די פרדסים פלעגט ער מיט א שמייכעל אפגיין אין א זייט און דורכלאזען די יונגע דאמע. איצט איז זי אפגעגאנגען אין א זייט און אין דרויסען, אין דער פינסטערניש זענען ארומגעריטען די איבערישע רייטערס מיט א דאפעלטען סוד אויף זייערע פנימער וואו די נאכט האט זיך געלייגט אויף זייערע פבי־טע פנ׳מער עס בידערט די נאכט ווי א שלייער אויף א שלייער, זיי זוכען אויף די שונעלען פון זייערע הייזער, ווי אויף דעם שוועל פון אומענדליכקייט און זיי שפילען אין איהר אריין שטילע מעלאדיעס אויף אינסטרומענטען, וואונדערליכע אזעלכע, ווי די לאטאס־בלומען,

צומארגענס דינסטאג, האט מען די טויטע ארויסגעטראגען אויף דער גאס, — דעמאלט, צווישען זון און שטויב האט זיך אנגעהויבען די פראצעסיע, שמשים מיט שמוציגע נאכטיכלעך האבען מיט הייזעריגע קולות אנגעפיהרט מיט איהר און ברוינע אינדיאנער מיט בלאנקענדיגע שפיזען, ווי פון דער לעגענדע ארויס האבען איהר שטילשווייגענדיג בעוואכט, און די זון, וואס האט זיך שוין געהאלטען ביים זעצען, האט מיט די לעצטע כחות געברענט די לייבער פון די נאכגייער, ווי וועלענדיג זיך איבערציגען, אז דאס אלץ קומט פאר אין דער ווירקליכקייט. די זאמד־ען אויף דעם וועג צום בית־הקברות זענען טיפע, און די מענשען מיט די טראג־בעטלעך וואקלען זיך אויף די זאמדען, ווי קעמלען, וואס טראגען אויף זיך א טייערע לאדונג אין דער מדבר און דער צווי־ודערטער זאמד קריצט אונטער די טריט. פון ווייטענס, אט דארטען וואו די זון נידערט צום מער־ב־זייט, זענען ברוינע אינדיאנער געפלויגען אויף זייערע פערדלעך, און עס האט אויסגעזעהן ווי זיי וואלטען געהאט צוויי פנימ׳ער א פאדערשטען און א הינטערשטען, און דער ים האט געלאכט.

פאר דעם טויער פון בית־עלמין איז איינגעשטעלט געווארען א רייהע. אריה פאר טויטע. איי נער א הייזעריגער רופט אויס פון א צוקנייטשטען צעטעל לויטער נעמען, ווי מען וואלט ציילען סאלדאטען פאר׳ן שלאף און איינער א הייזעריגער ענטפערט חפזונדיג : פער־האן, פערהאן. דער טויטער איז געווען שמאל, און די טראג בעטלעך מיט די מענשען, וואס האבען זיך געטראגען זענען געווען ברייטע, און עס איז געווען. ווי די טויטע וואלטען מיט זיך געשלעפט די לעבעדיגע. די ברוין־הויטיגע אינדיאנער, פון דער לעגענדע ארויס, זענען געבליבען אין דרויסען, און זאינעווייניג האבען זיך געשטופט קברנים מיט פער־שוויצטע בערד ; איינער האט אונטערגעטראגען צו יעדער נאז שארפע טראפענס צו שטארקען דאס הא־רץ, אזוי ווי יום־כפור אין שול ס׳איז געווען א לאנגע ליידיגע שעה פון ליידיג־שטיין, — די שרעקליכסטע שעה, מען האט זיך לאנג און לאנגווייליג געפארקעט א־ום יעדער גוף אט, ווען מען זאל אלע קערפער מיט אמאל פערברענען אויף א גרויסען פייער ! אט, ווען מען זאל מיט אמאל אלעמען צודעקען מיט איין גרויסען בארג ערד! מיט יעדען איינעם, וואס איז איינציגווייז און איינזאם בעהאלטען געווארען אין זאמד, האט זיך אנגעקריצט א קליינע וואונד אין הארצען, יעדער וואונד פאר זיך און די איינציגע גרויסע געשעהעניש וואס האט אין יענע אלע טעג געלעבט אין הארצען, האט אנגעהויבען פערגעסען ווער־ען, האט אנגעהויבען אויסדינען וואס טאן דערוויל ? אפשר אריינגרא־בען דאס פנים אין זאמד, ווי אין א מגילה פון יאוש און אריינ־יאמער־ען אהין אזא גרויסען יאמער, אז עס זאלען אויפציטער׳ען די זאמדען אין מדבר סיני ; אפשר צונויפדריי׳ען די פיס און זיצען אזוי, ווי די פרויען פון מזרח, און קלאגען איינער אנטקעגען דעם צווייטען איין גרויסע קלאג פון פערלא־שענע זיטע זכרונות פון פערגעסענע דורות, ביז עס וועט פערשטאפט ווער־ען די גרויסע גרוב, און די נאכט וועט אראפנידער־ען!

ביז די ארבייט איז פערענדיגט געווארען און עס איז אויסגעוואקסען די לאנגע קייט בערגלעך, איז ווידער אויף א ווילע אויפגעגאנגען יעדער איינציגער, אומצוטיילבאר׳ער צער. און אלע אויגען ארום האבען געווייגט א טרוקען געוויין, א זקן האט געזאגט אל מלא רחמים מיט א גרויס טרוקען געוויין שטייענדיג איינגעוואקסען ווי א בוים נעבען דעם ביי׳עם בארג־הויפען, און די באהד ביי איהם האט געציטערט, ווי א לולב פלוצים האט פון פארנאכטיגען הימעל א בלאז געטון אזא אזא איינזאמקייט אזא פערלאזענקייט, אז אלע זענען געבליבען שטיין צווישען די גרוי־געוואר׳ענע זאמד־ען אזעלכע עלענטע ווי מענשען־שאף אן א פאסטוך. דאמאלסט האט זיך אפגעטיילט א גרופע זקנים, צעהן זקנים ; די האבען זיך געבוקט און געבויגען פאר דעם טויער פון עלענד, וואס האט זיך אויבען געעפענט און געבענשט און געדאוונט : „ברוך המעריב ערבים“; איז אויפגעשטאנען א יונגער מיט א צוראסטעטער האריגער ברוסט, מיט א נישט פערדעקטען בלאקטען קאפ און האט אנגעהויבען מיטדאוונען דעם „מעריב“ בגלוי ראש.

דערנאך האט דער טויער אויסגעקרעכצט א לאנגען, טרוקענעם קרעכץ, און איז פערשלאסען געווארען. אין מיטען פון די זאמד־ען, פון יענעם זייט צוים, האט זיך אויסגעוויזען, אז דער אוונטדיגער הימעל האט זיך אראפגעלאזען אויפ׳ן קאפ און געקיהלט די האר פון קאפ, שאטענס האבען זיך אנגערוקט פון אלע זייטען, פון די פרעמדע פרדסים, אין וועלכע עס בעהאלטען זיך בלוטיגע כוונה׳ס, זיי זענען געקראכען די שאטענס פון אומעטום, פון דער גאנצער וועלט. דא, נעבען דעם פערהאקטען טויער, אויסער יעדער פערצווימטקייט, האבען זיך צונויפגעשטופט מענשען־שאף און געשטאנען אזוי א לאנגע מינוט, ווי נישט ווייסענדיג דעם וועג אהין, וואו זיי מוזען איצט גיין. דה האבען אינדישע רייטער אויפגעהויבען זייערע שפיזען, אויס געדרייט זייער׳ע שווארצע סודותדיגע רוקענס, אנגעשפארט די פערד און געוויזען דעם וועג פאראויס מיט אזא גלייכגילטיגקייט, און געזעצטקייט, ווי דער גאנג פונ׳ם גורל.

דערנאך האבען די יודען ביי יעדער הויז בעגאסען די הענט און נישט אפגעווישט די פינגער, נאר בלויז זיי אפגעטרייפט מיט גרויס כוונה, זענען די טראפענס געפאלען פון די צונויפגעדרייטע פינגערס ווי טרעהרען.

האט מרים אויך בעגאסען די הענט, לויט דעם מנהג פון איהרע ברידער און האט זיך לאנג געזאמט ביים אפטריפען פון איהרע פינגער די לויטערע טראפענס, ווי ברענגענדיג א קרבן פאר איהרע זיבד און פאר איהרע ברידער, די יודען, וואס קערען זיך איצט אום אהיים גאנצע אין גייסט און לייב; און אז זי האט זיך אוועקגעזעצט שרייבען דעם בריף צו בנימינען, זענען איהרע פינגער נאך געווען פייכטע.

דערנאך, ווען זי האט איבערגעשטעלט דעם לעצטען פונקט, האט זי אוועקגעלייגט איהרע הענט אויפ׳ן טיש און דעם קאפ האט זי אנידערגעלייגט אויף די הענט און געוויינט.

—:§:—

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג
24
יח
ניסן תרצ"ב

אפריל
זון-אויפגאנג 4.29
זון-אונטערגאנג 6.42

פון האנדעלס-געריכט

יובעליר-פירמע „א. קאנטאר יורשים" רעגולירט אויף 60 פראצ. — בעשטעטיגט דעם „נאדזור" פון „א. פ. טשקוויאניאנץ". — גאנצע רייה רעגולאציעס פון לאדזער פירמעס

אויף דער לעצטער זיצונג פון האנדעלס-געריכט, איז בעטראכט געווארען דער אופאדלאשטש פון דער פירמע „מאיר יאסקאוויטש".

דעם 5-טען אפריל ד. י. האט די בעפולמעכטיגטע פון די יורשים נאכ'ן פערשטארבענעם מאיר יאסקאוויטש פארגעלעגט די בעלי-חובות א רעגולאציע אויף 6 פראצ. געגען דעם פארשלאג האבען זיך ארויסגעזאגט איינעגע קרעדיטארען. דאס געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט, און די געפאלענע צוריקגעגעבען די סוחר'ישע עהרע.

* * *

נארבערט נוימאן, לעדער-סוחר (זאווארזקא 25) איז אין דעצעמבער 1930 פעראפענטליכט געווא-ען אנ'אופאדלאשטש.

דעם 26. מאי 1931, איז צווישען דער פירמע מיט די קרעדיטארען געשלאסען געווארען אנ'אפמאך, לויט וועלכען נוימאן פערפליכטעט זיך, אויסצוצאהלען 10 פראצ. פון די חובות. געגען האט זיך ארויסגעזאגט נאר איין בעל-חוב, צוליב וואס, דאס געריכט האט דעם רעגולאציע-אפמאך בעשטעטיגט.

אויף דאס אפעלאציע - געריכט האט די דעציזיע פון לאדזער האנדעלס-געריכט בעשטעטיגט.

* * *

אין צוזאמענהאנג מיט דעם אופאדלאשטש פון דער פירמע „איגנאש. ציבולסקי, מיעזשעיעווסקי און שותף" (פיעטריק. 119), האט דאס געריכט דערלויבט דעם סינדיק צו פערקויפען אויף אנ'עפענטליכע ליציטאציע די אונבעוועגליכע גיטער, וואס געפונען זיך אויף ראדאמסקא 26-28.

* * *

אלס סינדיק פון דעם אופאדלאשטש פון דעם בעקעריי-בעזיצער „פרידריך ראנק" (קראקוס 13) איז נאמינירט געווארען אדוו. בערגער.

* * *

אין שייכות מיט דעם „נאדזור" פון דער יובעליר-פירמע „א. קאנטאר, יורשים" (פיעטריק. 72), האט די פירמע איצט פארגעלעגט די קרעדיטארען א רעגולאציע-פארשלאג פון 60 פראצ.

אויף דער נעכטיגער זיצונג, האט דאס געריכט בעשלאסען צוצוטרעטען צו אנ'עפענטליכען רעגולאציע-אפמאך.

* * *

מיט עטליכע חדשים צוריק, האט די פירמע „א. פ. טשקוויאניאנץ", ווייך און קאלאניאל-געשעפט (פיעטריק. 69) זיך געווענדעט צום געריכט וועגען א „נאדזור".

אויף דער נעכטיגער זיצונג, האט דאס געריכט געגעבען דער פירמע א „נאדזור" אויף 3 חדשים.

* * *

אין אויגוסט פ. י. איז דער פירמע „אהרן פרענקעל" (פיעטריק. 54) פעראפענטליכט געווארען אנ'אופאדלאשטש.

דעם 8. אפריל ה. י. האט די פירמע געשלאסען אנ'אפמאך, לויט וועלכען פרענקעל רעגולירט אויף 20 פראצ. דאס געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופאדלאשטש פון דער פירמע „וו. ק. געדע, יורשים", אין רוזא-פאביאניץ, וועלכער איז מיט עטליכע טעג צוריק פעראפענטליכט געווארען, האט דאס געריכט פערלענגערט די קוראטארען-צייט אויף ווייטערדיגע 14 טעג.

* * *

די פירמע „וואט", טעכנישע ביורא (נארוטאוויטש 18) האט דעם 22. דעצעמבער פ. י. בעקומען א „נאדזור" אויף 3 חדשים.

איצט האט די פירמע זיך געווענדעט צום געריכט מיט א פארשלאג, אין וועלכען זי לעגט פאר צו רעגולירען די חובות אויף 70 פראצ.

דאס געריכט האט בעשלאסען איינצולאדען אלע קרעדיטארען, כדי צו שליסען דעם אפמאך.

* * *

אויף דער זעלבער זיצונג, איז אויך בעטראכט געווארען דער אופאדלאשטש פון דער פירמע „חערמאן אפאטשינסקי" (וואדנא 12-14).

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון האנדעלס-געריכט, איז געשלאסען געווארען אנ'אפמאך, לויט וועלכען די פירמע רעגולירט די חובות אויף 30 פראצ. דאס געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

דער פירמע „הערש גאלדשטיין און עמנואל קראוסקאפ" (פיעטריק. 31) איז אין נאוועמבער 1930 פעראפענטליכט געווארען אנ'אופאדלאשטש.

אין דעצעמבער 1930, האט די פירמע געמאכט א רעגולאציע-פארשלאג פון 24 פראצ. הגם איניגע קרעדיטארען האבען נישט מסכים געווען מיט'ן פארשלאג, האט דאס געריכט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

נעכטען איז דער ענין בעטראכט געווארען דורכ'ן אפעלאציע-געריכט, וועלכער האט דעם פסק-דין פון לאדזער האנדעלס-געריכט בעשטעטיגט.

* * *

אין מערץ 1931 איז פארגעקומען א קרעדיטארען-פערזאמלונג פון דער געפאלענער פירמע „שלמה שאפראן", לעדער-סוחר, (נאוואמיעסקא 4) אויף וועלכער ש. האט פארגעלעגט צו רעגולירען די חובות אויף 10 פראצ.

נעכטען איז דער ענין בעטראכט געווארען אין האנדעלס-געריכט. דאס געריכט האט דעם אפמאך נישט בעשטעטיגט און דעם גאנצען ענין בעשלאסען איבערצוגעבען דער פראקוראטור.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופאדלאשטש פון משה שייניאק, דרוקעריי-בעזיצער (גדאנסקא 40), האט דאס געריכט דערלויבט דעם סינדיק צו פערפאכטען די דרוקעריי א געוויסען יחזקאל אפאטשינסקי אויף 6 חדשים מיט א פאכט-בעטראג פון 250 זל. א חודש.

* * *

זייט'ן יאהר 1930 טוט זיך די וויגער קאוטשוק-פירמע „בערסאן" און די קראקאווער גומי-פאבריק „בערסאן" משפט'ן מיט דער לאדזער פירמע „סאטעליט" (וואולטשאנסקא 168) וועגען אנ'ענטשעדיגונג פון 15000 זל. די לאדזער פירמע ווערט אנגעקלאגט אין נאכמאכען די פאבריק-מארקע פון „בערסאן".

אין מערץ 1931, האט דאס לאדזער קרייז-געריכט בעשטראפט דעם בעזיצער פון „סאטעליט" פאר נאכמאכען די פאבריק-מארקע פון „בערסאן" צו בעצאהלען די געריכטס-קאסטען און פערווערם אויף ווייטער צו בענוצען די מארקע.

דער ענין האט אנגעשפארט אין אפעלאציע-געריכט אין ווארשא. דאס אפעלאציע-געריכט האט דעם פסק-דין פון לאדזער קרייז - געריכט בעשטעטיגט.

טעקסטיל-ארבייטער גרייטן זיך צו שטרייקן

א פערשטענדיגונג צווישען אלע טעקסטיל-ארבייטער-פעראייגען

(-) אונטער'ן פארזיץ פון דעפ. שטשערקאווסקי איז פארגעקומען א בעראטונג פון אויספיהר-קאמיטעט פון די קלאסען-פעראייגען. עס איז בעטראכט געווארען די פראגע וועגען געקינדיגטען אפמאך אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע.

נאך א לענגערער דיסקוסיע, ביי וואס עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די לאדזער טעקסטיל-ארבייטער פערדינען ווייניגער ווי די טעקסטיל-ארבייטער אין די אנדערע לענדער, איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע אין וועלכער עס ווערט אנגעוויזען, אז די טעקסטיל-אינדוסטריעלער צילען איצט צו פערערגערען די ארבייטס-בעדינגונגען פון די טעקסטיל-ארבייטער און צו פערקלענערען די לוינען, דעריבער איז נויטיג א שארפער קאמף פאר דערהאלטען די ביזאיצטיגע בעדינגונגען פון אלגעמיינעם אפמאך.

ווי מען זעהט גרייטען זיך די טעקסטיל-ארבייטער צו א שטרייק, אין פאל די איצטיגע ארבייטס-בעדינגונגען וועלען געענדערט ווערען.

*

אויך אין פעראיין „פראצא" איז פארגעקומען וועגען זעלבען ענין א בעראטונג און עס איז אויך בעשלאסען געווארען נישט אפצושטעלען זיך פאר קיין שטרייק אין פאל די טעקסטיל-אינדוסטריעלער וועלען פרובען צו פערערגערען די ארבייטס-בעדינגונגען.

*

די קלאסען-פעראיינען האבען בעשלאסען זיך צו ווענדען צו די כאדעקעס און „פראצא" וועגען א פערשטענדיגונג בנוגע א געמיינזאמער אקציע.

*

אויפ'ן יסוד פון א סטאטיסטיק פון טעקסטיל-אינדוסטריעלער-פערבאנד, איז צו זעהען, אז אין דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע זענען בעשעפטיגט, איצט, אנ'ערך 50,000 טעקסטיל-ארבייטער.

*

— עהרענכטען איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון פאבריקס-דעלעגאטען, פון די קלאסען-פעראיינען, וועלכע האבען זיך ארויסגעזאגט פאר א שטרייק, אויב עס וועט נויטיג זיין.

(—) פרייטאג איז פארגעקומען א זיצונג פון פערטרעטער פון אלע דריי טעקסטיל-ארבייטער-פערבאנדען אין לאדז.

נאך א לענגערע דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען אונטערצונעהמען א געמיינזאמע אקציע צו פערטיידיגען דעם ביז-איצטיגען אלגעמיינעם אפמאך.

עס וועלען צוזאמענגערופען ווערען מיטינגען אין די פאבריקען אויסצוהערען די שטימונג צווישען די ארבייטער.

דעם 5. מאי וועט פארקומען אין לאדז א צוזאמענפאהר פון די קלאסען-ארבייטער-פעראיינען וועגען פראקלאמירען א שטרייק אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע אין גאנץ פוילען.

קיין צווישען פעראיינס-קאמיסיע ווערט נישט געשאפען. יעדער פערבאנד וועט פיהרען די אקציע בעזונדער, נאר וועלען שטעהן צווישען זיך אין ענגען קאנטאקט און וועלען זיך פערשטענדיגען אין יעדען נויטיגען פאל.

ווייטער איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צום ארבייטס אינספעקטאר מיט דער בקשה אונטערצונעהמען די איניציאטיוו צו דערפיהרען צו א געמיינזאמער קאנפערענץ מיט די אינדוסטריעלער.

אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע

דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאגיסטראט איז מודיע, אז די דרינגענדע אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע פאר'ן חודש אפריל, הויבט מען אן אויסצוצאהלען פרייטאג דעם 22 אפריל, לויט'ן פאלגענדען סדר:

מאנטאג, דעם 25 אפריל:

M N O P R

דינסטאג, דעם 26 אפריל:

S T U W Z Ź

טייערער געווארען ברויט

עס פרעגט זיך דאך א פראגע: אויף וואס סוסענדיג?

(Z) עהרענכטען ביינאג איז פארגעקומען אין מאגיסטראט א זיצונג פון דער צעניק-קאמיסיע, וועלכע איז צוזאמענגערופען געווארען לויט דער איניציאטיוו פון בעקער-צעך.

נאך א לענגערער דיסקוסיע האט די קאמיסיע אנגענומען א קאמפראמיס-בעשלוס, לויט וועלכען עס ווערען צייטווייליג געהעכערט די פרייזען אויף געבעקס: קארן-ברויט — פון 43 גראשען אויף 45 גראשען א קילא; זעמעל — פון 80 אויף 85 גראשען.

דערביי איז אנגענומען געווארען א תנאי, אז ביים ווייטערדיגען שטייגערן פון די מעהל-פרייזען, וועט אויך דאס געבעקס טייערער ווערען.

דער דאזיגער בעשלוס איז איבערגעשיקט געווארען אין מיניסטעריום צו בעשטעטיגען.

ווען אין משך פון דער וואך זאלען די פרייזען פון מעהל נישט פאלען, אדער, אויב זיי וועלען שטייגערן, וועט צונויפגערופען ווערען א צווייטע קאמיסיע-זיצונג, כדי צו פעסטשטעלען ענדגילטיגע פרייזען אויף געבעקס.

א פראצעס צוליב 40 גראשען

(א) אויף רימאנט-פלאץ שטעהט א שאקאלאדען-אויטאמאט פון דער פירמע „פלוטאס", וואס, אז מ'ווארפט אין איהם אריין 20 גראשען, שפרינגט ארויס א „טשעקאלאדקע".

האט וולאדיסלאוו גראביצקי (פון פאפושעטשנא 45) אריינגעווארפען איין מאל א צוואנציגער און צום צווייטען מאל א צוואנציגער, און ס'איז גארנישט ארויסגעשפרונגען.

קלאגט ער איצט אן דעם אויטאמאט אין געריכט...

די אלגעמיינע פערזאמלונג פון זשורנאליסטען-סינדיקאט

די אלגעמיינע יעהרליכע מיטגלידער-פערזאמלונג פון זשורנאליסטען-סינדיקאט, וואס האט געזאלט פארקומען היינט, דעם 24 ד. ח. אין דעם „גאלדענעם זאל" פון „גראנד האטעל" איז אפגעלעגט געווארען אויפ'ן 1 מאי, האלב 4 נאכמיטאג.

קאנצערט-דירעקציע: אלפרעד שטרויך, טעל. 213 84.

זאל פילהארמאניע

דאנערשטאג, דעם 5-טען מאי 1932, 8.30 אוונט

20-טער אויסערגעוועהנליכער

מייסטער-קאנצערט

ס'וועט אויפטרעטען איין איינציג מאל

דער בעריהמטעסטער פידעל-שפילער פון דער וועלט

יאשא חפץ

ביים קלאוויר: J. ACHRON

2626

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

טעאטער פאפולארני, אגראדאווא 18

יובילעי-פארשטעלונגען

פון דער יודישער טעאטער-סטודיע ביים „הזמיר"

היינט, זונטאג (2-טער טאג חול המועד), 9 אוונט צום 20. מאל

די רייזע פון בנימין

דעם דריטען

קאמעדיע אין 10 בילדער פון מענדעלע מוכר ספרים.

רעזשי - אידעם. דעקאראציעס און קאסטיומען - יצחק ברוינער.

מוזיק - דוד בייגעלמאן. פלאסטיק און טאנץ - איזא הארארי.

בילעטען פון 50 גר. אן צו בעקומען ביי דער קאסע פון טעאטער פאפולארני, אגראדאווא 18.

2538

די היי־יאהריגע געזעלשאפטליכע סדרים אין לאדז

ס'מוז א סוף געמאכט ווערען צו די „ספעקטאקלען" ביי די סדרים!

די היי־יאָהריגע געזעלשאַפטליכע סדרים, האָבען געהאַט אַ פיל שטאַרקערען „ערפאָלג" ווי אַלע יאָהר. די זאַלען, וואו די סדרים זענען פאָרגעקומען, האָבען נישט געקענט אַריינעהמען די הונדערטער ידען, וואָס זענען געקומען אָפּריכטען דעם סדר, אַ סך, וואָס זענען אפשר צום ערשטען מאָל אין זייער לעבען אָנגעקומען צו אַ פּרעמדען טיש.

דער סדר ביי די יודישע זעלנער

ווי אַלע יאָהר, האָט אויך היי־יאָהר די קהלה איינגעאָרדענט אין געדולד'ס רעסטאָראַן די סדרים פאַר די יודישע זעלנער פון היגען גאַרניזאָן.

אַרום די שעהן סערווירטע טישען האָבען זיך בעזעצט אַנ'ערך 200 יודישע זעלנער. אויבענאָן איז געזעסען ה' עפשטיין און זיין פרוי.

צום ערשטען סדר זענען געקומען דריי פּאָל־קאָווניקעס, דער קאָמענדאַנט פון היגען גאַרניזאָן, פרעזעס דעפּ. מינצבערג, הרב פייגער, קהלה־סעקרעטאַר נאַדעל און דאָזאָרעס.

מיט רעדעס זענען אַרויסגעטרעטען פרעזעס מינצבערג און דער קאָמענדאַנט פון היגען גאַרניזאָן.

נאָך די רעדעס, האָט ה' עפשטיין געגומען אָפּ־ריכטען דעם סדר. דאָס ריכטיגע האָט זיך אָבער נעמאַכט ביים שלחן־עורך — ה' געדולד האָט דער־לאַנגט די אמת'ע פסח'דיגע מאכלים און אַביסעלע „כרמל" האָט אויך נישט געפעהלט, אַזוי, אַז די יודישע זעלנער האָבען פערבראַכט די סדרים פרעה־ליך, ביי אַנ'אמת'ער יום־טוב'דיגער שטימונג.

יתומים־הויז (זגערזשער 40)

אין יתומים.־הויז (זגערזשער 40) האָט אויך די פערוואַלטונג היי־יאָהר איינגעאָרדענט די סדרים פאַר די יתומים. די קינדערלעך אין די ביי'ע יום־טוב'דיגע מלבושים האָבען געשמאַק געזאָגט די הגדה, און נאָך געשמאַקער געטרינקען די ארבע כוסות.

די סדרים האָבען בייגעוואוינט די מיטגלידער פון דער פערוואַלטונג מיט'ן פרעזעס ה' מענדעל רייבענבאַך בראש.

„בית לחם"

„בית־לחם" האָט היי־יאָהר איינגעאָרדענט די סדרים אין קליינעם ענגלישען זאַל (פּאָלודניאָווא 10) נישט קוקענדיג אויף דעם קריזיס, איז דער פער־וואַלטונג געלונגען איינצואָרדנען די סדרים פאַר 200 פערזאָן.

די ערשטע סדר־נאַכט האָט געהאַלטען אַ רעדע וויצע־פרעזעס פטאַשניק, און וועלכער ער האָט גערופען צו שטיצען דעם „בית לחם".

„תומכי אורחים"

די היי־יאָהריגע סדרים, האָט „תומכי אורחים" איינגעאָרדענט אין ענגלישען זאַל פאַר 200 מאַן. די ערשטע סדר־נאַכט האָט גערעדט ה' בעכער. די צווייטע נאַכט — ה' זאַלץ.

* * *

אין צוזאַמענהאַנג מיט די געזעלשאַפטליכע סדרים, ווילען מיר נאָך אַמאָל אויפמערקזאַם מאַכען די דערמאָהנטע פעראיינען, איינמאָל פאַר אַלע מאָל אַ סוף צו מאַכען מיט דעם פערבעטען געסט, און פון דעם מאַכען ספעקטאַקלען פון די סדרים. צי דאַרף מען דעם בכבוד'ען יעד פערגיסען זיין בלוט? — שוין די העכסטע צייט, אַ סוף צו מאַכען דערמיט!

אין „נותן לחם"

אין „נותן־לחם" איז פאַר פסח געווען זעהר טומעלדיג. דער פעראיין האָט אַרויסגעגעבען אַנ־שטאָט די שטענדיגע מיטאָגען פאַר זייבע 3000 עסערס, פעקלעך פסח'דיגע פראָדוקטען אַהיים. אין די פאַרציעס האָט זיך געפונען מצות, ווײַן, אייער, ציבעל, קאַרטאָפעל, ליכט, שמאַלץ און אַנדערע פּראָדוקטען. די אָרדנונג ביי דער פערטיילונג איז געווען אַ גוטע.

—ק.

פערמשפּט צום טויט און בעגנעדיגט געוואָרען

דער אנפאלער אויפ'ן קאסיר פון דער קאלישער באהן-סטאציע מענדרעצקי, פאר'ן שטאנד-געריכט

(–) מיטוואָך איז פאַר'ן שטאַנד־געריכט אין לאָדז געשטאַנען דער אָנפאַלער אויפ'ן קאַסיר פון דער קאַלישער באַהן־סטאַציע אין לאָדז, דער 30־יעהריגער וולאַדיסלאַוו מענדרעצקי, וועלכער האָט דעם אָנפאַל אויסגעפיהרט צוזאַמען מיט זיין שותף קורצוואַלד, וועלכער איז, ווי בעקאַנט, בעגאַנגען זעלבסטמאָרד אין מאָמענט, ווען ער האָט געוואָלט אריינפאַלען אין די הענד פון דער פּאָליציי, אויפ'ן אָרט פון אָנפאַל.

דעם פאָרזיץ האָט געפיהרט דער ריכטער אילליניטש.

נאָכ'ן פאָרלעזען דעם בעשולדיגונגס־אַקט גיט דער בעשולדיגטער אַ ערקלערונגען אין וועל־כע ער פיהרט אויס, אַז קורצוואַלד האָט אויף איהם געהאַט אַ שלעכטען איינפלוס, וואָס האָט איהם דערפיהרט צום פערברעכען.

עס ווערען אויסגעהערט אַ רייה עדות און עס האַלטען זייערע רעדעס דער פראָקוראָר כאַוו־לאָווסקי און דער פערטיידיגער אדוואָקאַט רום שעוויטש.

דעם פאָרשלאַג פון פערטיידיגער איבערצו־געבען דעם פראָצעס אין אַ געוועהנליכען געריכט, ווערט אָפּגעוואָרפען און דאָס שטאַנד־געריכט האָט אַרויסגעטראָגען אַ טויט־אורטייל.

דער פערטיידיגער האָט באַלד אָוועקגעשיקט צום מלוכה־פרעזידענט אַ דעפעשע מיט דער בקשה וועגען בעגנעדיגונג.

אין אָוועגד איז צוריקגעקומען פון וואַרשע אַ דעפעשע, אַז דער מלוכה־פרעזידענט האָט מענ־דרעצקי'ן בעגנעדיגט. אַזוי־אַרום איז די טויט־שטראָף פערביטען געוואָרען אויף אייביגע תפיסה.

הגהות אין דער פראָצעדור פון עקזעקוציעס

(2) לויט ווי מ'איגפאָרמירט אונז פון צענט־ראַלען סוחרים־פערבאַנד, איז די לעצטע טעג אין וואַרשאַ פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון דער קאָ־מיסיע פאַר הילף ביים האַנדעל.

דער האַנדעלס־מיניסטער ה' זאַרזשיצקי, וועל־כער האָט אַנטיילגענומען אין דער קאָנפערענץ, האָט דערקלערט, אַז אַ רייה פּאָסטולאַטען פון די סוחרי־שע קרייזען בנוגע ענדערונגען און הגהות אין דער עקזעקוציעס־פראָצעדור, וועלען דורכ'ן האַנדעלס־מיניסטעריום אין הסכם מיט'ן פינאַנץ־מיניסטער־יום פּאָזיטיוו ערלעדיגט ווערען.

די סעזאָן־אַרבייטען הויבען זיך אָן דעם 2 מאַי

רעזולטאַט פון אינטערווענצן אין מאַגיסטראַט, וואיעוואָדזטווע און מיניסט.

(2) נאָך די אינטערווענצן אין מאַגיסטראַט און אין דער וואָיעוואָדזטווע וועגען דעם אָנהויב און דעם אופן פון די היי־יאָהריגע סעזאָן־אַרבייטען האָט זיך אַ דעלעגאַציע פון דער צווישען־פעראיינס־קאָמיסיע מיט דעם דעפּ. וואַשקעוויטש בראש געוענ דעט וועגען דעם זעלבען ענין אין אַרבייטס־מיניס־טעריום.

פאַר דער דאָזיגער דעלעגאַציע האָט דער מיניסטער הוביצקי דערקלערט, אַז אויף די סעזאָן־אַרבייטען אין חודש מאַי, אין דער לאָדזער וואָיע־וואָדזטווע — איז פּרעליִמינירט געוואָרען 300,000 זל. און אַז אויב עס וועט זיין נויטיג, וועט די סומע פערגרעסערט ווערען אין הסכם מיט בעזונ־דערע מיניסטעריומס.

ער האָט אויך דערקלערט, אַז דער פּרינציפּ פון 26 וואָכען אַרבייט, כדי דערגאַנג צו בעקומען אונטערשטיצונג, וועט אויך איינגעהאַלטען ווערען.

נעכטען האָבען די פאָרשטעהער פון דער צווי־שענפעראיינס־קאָמיסיע אויך אָפּגעהאַלטען אַ קאָנ־פערענץ מיט'ן שטאָט־פרעזידענט זשעמיענצקי.

די סעזאָן־אַרבייטען וועלען זיך, וואַהרשיינליך, אָנהויבען דעם 2־טען מאַי.

מיליטער־איבונגען פון רעזערוויסטען

ד. אַ. ק. 4 איז מודיע, אז צו די היי־יאָה־ריגע מיליטער־איבונגען, וואָס וועלען זיך אָנהויבען דעם 23 מאַי, וועלען גערופען ווערען די יאָהר־גענג: 1908, 1906, 1904 און 1901.

וועגען צוזאמענארבייט מיט'ן ים - דעפארטאמענט

ווענדונג פון האַנד. מינ. צו דעם לאָדזער האַנד. קאַמער

דאָס האַנדעלס־מיניסטעריום האָט זיך גע־ווענדעט צו דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער בנוגע אַ צוזאַמענאַרבייט פון דעם סוחרטום מיט דער קאָמיסיע פאַר פאַרט־טראַנספּאָרטען, וואָס איז גע־שאַפען געוואָרען ביים ים־דעפּאַרטאַמענט.

בעפרייט פון שטראף פאר נישט אויסקויפען פאטענטען צו דער ריכטיגער צייט

אינטערווענץ פון האַנד. קאַמער ביים פינאַנץ־מיניסטעריום

אויף דער אינטערווענץ פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער, האָט דאָס פינ. מיניסטעריום מיטגעטיילט, אַז נעגען די סוחרים, וועלכע ס'זענען בעשטראָפט געוואָרען פאַר נישט אויסקויפען פאַ־טענטען צו דער ריכטיגער צייט, וועלען די שטראָ־פען געשענקט ווערען.

די דאָזיגע הנחה איז חל אויף די פערזאָנען, וועלכע וועלען בעווייזען, אז די סבה איז נישט געווען קיין ביזווילינקייס, נאָר א פינאנציעלע סבה.

פעראייניהייטליכען דעם אומזאץ־שטייער

פאָדערט די לאָדזער האַנדעלס־קאַמער

דעם 19־טען ד. ח. איז אין דער האַנדעלס־קאַמער פאָרגעקומען א קאָנפערענץ וועגען פעראייני־הייטליכען דעם אומזאַץ־שטייער. די רעפער. האָ־בען אָנגעוויזען אויף דער לאַסט פון דעם אומזאַץ־שטייער און אויף די נויטווענדיגקייט דעם שטייער צו פעראייניהייטליכען.

אין דער דיסקוסיע איז אַרויסגעזאָגט גע־וואָרען דער ווּאונש, ס'זאָל וועגען דער פראַגע קומען צו א פערשטענדיגונג פון די אינדוסטרי־עלער מיט די סוחרים.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, איז געוועהלט געוואָרען א סוב־קאָמיסיע, וועמענס אויפגאַבע ס'וועט זיין די אַרויסגעזאָגטע פּאָסטולאַטען צו רעאַליזירען.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

מאָרגען אָרדענט איין דער היגער ציוניסטי־שער קאָמיטעט אין אייגענעם לאָקאַל (שרודמייסקא 29) א פערזאַמלונג, אויף וועלכער דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט וועט האַלטען אַ רעפעראַט וועגען דער איצטיגער לאַגע אין ארץ־ישראל און זיך טיילען מיט זיינע איינדרוקען פון זיין לעצטען בעזוך אין ארץ־ישראל.

פון „אוזדראוויסקא"

די קאַנצעלאַריע פון „אוזדראַוויסקאַ" איז מודיע, אז די איינשרייבונגען פון חולאים, אויף אַרויסצופאָהרען אויפ'ן 2־טען סעזאָן פאַר פרויען, וועט פאָרקומען מאָרגען, מאָנטאָג, דעם 25 אפּריל 1932, 3 ביי־טאָג.

די קאַנדידאַטקעס דאַרפען קומען אין דער קאַנצעלאַריע אויף ציגעל־גאַס 21, אין דעם בע־שטימטען טערמין, מיט זייערע פערזענליכע דאָקו־מענטען.

2 יודישע מיידלעך אריינגעפאלן אין א ביאלאגישען פילטער

(–) אויף זגערזשער 58 זענען אריינגעפאַ־לען אין ביאָלאָגישען פילטער די שוועסטערן רודאַ און דבורה קויפמאַן פון בערעק יאָסעלעוויטש 11.

צום גליק האָט מען בעוויזען די קינדער אָפּצוראַטעווען.

געגען הויזווירט קאָנראַד הערמאַן האָט פּאָ־ליציי צוזאַמענגעשטעלט א פּראָטאָקאָל.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאַן.

היינט, זונטאַג, 9 אָוועגד

איילט צו זעהן, די לעצטע גאַסטראָלען פון אונזער ליבלינג!

דער שענסטער אַמעריקאַנער בוף־קאָמיקער

— דזשעק —

רעכטצייט

אין דער גרויסער סוקסעס־אויפפיהרונג

דער אדעסער טענצער

רעווי־אָפּערעטע אין 2 גרויסע אַקטען פון י. לעש, מוזיק. רעזשי דזשעק רעכטצייט מיט אַנטייל פון די בעליב־טע אַרטיסטין און זינגערין **יוכבד זילבערג**

דער גאַנצער אַנסאַמבל, אַלע אין שיינע קאָמישע ראָלען. אַנטיילנעמער: (לויט א.ב.) פרויען: אַמזעל, בעזמאַן, זיסעל גירל, האַניגבוים, טופּמאַן, רובינאַ. מענער: אַמזעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, גוטמאַן, האַמבורגער, האַניגבוים, הערשקאָוויטש, טופּמאַן. דיריגענט — ל. זעלמאַן. טעכנ. לייטונג – ק. גוטמאַן. סופליאָר — מ. אייזענבערג.

אנאנס! מיטוואָך קומט פאַר דער גרויסער יום־טוב־טאָג דער אנאנס!

אפשידס־אָוועגד — פון — דזשעק רעכטצייט

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמ...

מענער־היטען

איז גרעסטען אויסוואהל בעקומט מען נור ביי

פראפ. ישראל פיוּווישיס—דיר. פון „שיר“-כאר

צו דער היינטיגער אויפפיהרונג פון היידענס אראטאריום „מעשה בראשית“

דער לאָדזער יודישער מוזיק-פעראיין „שיר“, וועלכער עקזיסטירט סך-הכל איבער איין יאָהר, ווייזט אַרויס אַ גרויס ריהרעוודיגקייט. „שיר“ איז עטליכע מאָל אויפגעטרעטען אין לאָדזער פילהאַרמאָניע מיט גרויסע קאָנצערטען און דערפאַר איז זי געוואָרען דער ליבלינג פון לאָדזער פובליקום. לעצטענס איז „שיר“ אויפגעטרעטען מיט אַ גרויסען קאָנצערט אין דער וואַרשאָווער פילהאַרמאָניע און מיט גרויס ערפאָלג.

„שיר“ ווידמעט פיל אָרט דער קלאַסישער מוזיק, און איצט ווען די גאַנצע קולטורעלע וועלט פייערט דעם 200-יעהריגען געבורטס-טאָג פון איינעם פון די גרעסטע מוזיקאַלישע גאונים, פון יאָזעף היידען, איז „שיר“ דער איין-און-איינציגער מוזיק-פעראיין אין פוילען, וועלכע אָרגאַניזירט אַליין אַ גרויסען פייערליכען יובילייי-קאָנצערט און פיהרט היינט אויף היידענס שווערסטע ווערק, דאָס אראטאָריום „מעשה בראשית“.

מיט׳ן „שיר“ לייטעט און האָט גרויסע פערדינסטען פאַר׳ן פעראיין דער זעהר טאַלענטפולער מוזיקער און פעדאַגאָג ישראל פּיוּווישיס.

פּיוּווישיס איז נישט פרעמד דעם לאָדזער מוזיקאַלישען פובליקום. היי-יאָהר פאַלט טאַקע אויס פּיוּווישיס צעהן-יעהריגער יובילייי פון זיין פרוכטבאַרע אַרבייט אין לאָדז.

געבוירען איז פּיוּווישיס אין וואָלין. שוין אַלס קליין קינד האָט ער אַרויסגעוויזען גרויסע מוזיקאַלישע פעהיגקייטען און ווי דער גודל איז פון אַלע יודישע מוזיקערס, איז זיין ערשטער וועג געווען צום אָרטיגען חזן. מיט דער צייט קומט ער קיין קראקא און ווין, שטודירט דאָרט אין קאָנסערוואַטאָריום געזאַנג-פעדאַגאָגיק און אין דער דיריגענטען-קלאַס. גלייכצייטיג איז ער טעטיג אין די שטעט אַלס כאָר-דיריגענט פון די סינאַגאָגעס.

אַלט-זייענדיג 18 יאָהר גרינדעט פּיוּווישיס דעם ערשטען מוזיק-פעראיין אין בראָדי. אין 3 יאָהר שפּעטער קומט ער קיין טאַרנאָוו און גרינדעט דאָרט דעם מוזיק-פעראיין „האַרמאָניא“. דער פעראיין טרעט אויף מיט עטליכע קאָנצערטען און האָט גרויס ערפאָלג. אַביסעל ווייטער גרינדעט פ. אין קראקא דעם יודישען מוזיק-פעראיין „שיר“. אין דער צייט צייכענט זיך פ. ספעציעל אויס מיט זיין בעאַרבייטען פון יודישע פאָלקס-לידער פאַר׳ן כאָר. אין קולטורעלען קראקא פערנעהמט „שיר“ אין דער צייט אַן אָנגעזעהען אָרט. אויך אין לעמבערג גרינדעט פּיי-ווישיס אַ יודישען מוזיק-פעראיין.

די אַלע פעראיינען אָבער, ווערען לייד-ער אויפגעלעזט מיט׳ן מאָמענט, ווען פּיוּווישיס פערלאָזט די דאָזיגע שטעט. די פעראיינען נישט געפינענדיג קיין פאַסיגען נאָכפאָלגער הערען מיט דער צייט אויף צו עקזיסטירען.

אין יאָהר 1922 קומט פּיוּווישיס קיין לאָדז. דאָ געפינט ער אַ ברייט פעלד פאַר זיין טעטיגקייט. ער ווערט אַנגאַזשירט אַלס דיריגענט פון „הזמיר“,

אין דער צייט איז דער „הזמיר“ געווען ווייט פון די רוהמפולע יאָהרען פון יאַנאָווסקין, זילבערצ׳ן, קאָפּ׳ן. דער כאָר איז בעשטאַנען פון אַ קליין הייפעל פון די אַלטע „הזמיריסטען“. פּיוּווישיס געלונגט מיט דער צייט צוצוציהען צום „הזמיר“ פיל זינגער, דער כאָר ווערט פערשטאַרקט. מיט גרויס ענערגיע וואַרפט זיך פ. צו דער אַרבייט און אין פערלויף פון עטליכע חדשים אַרבייט, איז דער כאָר געווען אַזוי אַוואַנסירט, אַז „הזמיר“ איז נאָך דעם סעזאָן אויפגעטרעטען מיט אַ גרויסען קאָנצערט אין פילהאַרמאָניע. דער פראָגראַם איז בעשטאַנען פון קלאַסישע מוזיק און צום ערשטען מאָל זינגט דעמאָלט דער „הזמיר“-כאָר אויך עטליכע יודישע פאָלקס-לידער, וועלכע געפעלען שטאַרק. פּיוּווישיס אַרבייט ווייטער מיט גרויס פלייס און דעם 25-טען אַפּריל 1924 פיהרט „הזמיר“ אויף אין פילהאַרמאָניע אונטער פּיוּווישעס דירעקציע היידענס אָראַטאָריום „מעשה בראשית“ ביי דער בעטייליגונג פון כאָר, אָרקעסטער און סאָליסטען (רות רענע, זאַלודקאָווסקי, רודינאָוו).

שפּעטער האָט דער דיריגענט אַבענדראַט אויפגעפיהרט הענדעלס אָראַטאָריום „יציאת מצרים“, און פּיוּווישיס אינטערפּרעטאַציע.

צוליב אַ קאָנפליקט מיט דער פערוואַלטונג איז פּיוּווישיס צוזאַמען מיט׳ן כאָר אַרויסגעטרעטען פון „הזמיר“ אין יאָהר 1930 און געגרינדעט דעם „שיר“.

זיין גאַנצע ענערגיע גיט פּיוּווישיס אַוועק פאַר׳ן „שיר“. ער בעאַרבייט כסדר יודישע פאָלקס-לידער פאַר׳ן געמישטען פיר און אַכט-שטימיגען כאָר. אויף דער שלום אַש-אַקאַדעמיע איז דער „שיר“-כאָר אויפגעטרעטען ס׳ערשטע מאָל אין פילהאַרמאָניע.

היינט פיהרט פּיוּווישיס אָן אין פילהאַרמאָניע 4 נאָכמיטאָג, מיט׳ן גרויסען פייערליכען „שיר“-קאָנצערט. אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן 200-יעהריגען יובילעאום פון געניאַלען מוזיקאַלישען קלאַסיקער יאָזעף היידען. פּיוּווישיס וועט דיריגירען מיט׳ן גאַנצען אַפּאַראַט („שיר“-כאָר. לאָדזער סימפאָנישען אָרקעסטער און סאָליסטען), וועלכער וועט אויפפיהרען היידענס גרויסע אָראַטאָריום „מעשה בראשית“.

מ. אַלטמאַן.

פון געגענזייטיגע פערזיכערונג ביי „חסד של אמת“

לאָדזער בירגער!

בעווינט אייך, גיט אייך אָב א דין וחשבון: כי אדם סופו לעפר, דער מענש מוז שטארבען. די מאטעריעלע לאגע פון מענש ענדערט זיך און מיר ווייסען נישט, וואָס דער מאָרגענדיגער טאָג קען מיט זיך ברענגען, און דאָס איטליכער בעזונדער קאָן נישט פערזאָרגען זיין פאַמיליע אויף נאָכ׳ן טויט, און נאָר אויף קאָמונאלע יסודות קאָנט איהר דאָס ערלעדיגען און מעלדעט אייך אָהן פערזוימונג אין אונזער ביוראָ פּיעטריקאָווער 34, וואו איהר וועט אונטערשרייבען א דעקלאראציע און נאָר פאָר 5 זל. אָהן שוועריגקייטען קאָנט איהר פערזיכערן אייער פאמיליע אויף א סומע פון 10,000 זל. מיט וועלכן איהר וועט ערפילען דעם הייליגען חוב. וואָס אויף אייך ליגט לגבי אייערע ווייבער און קינדער.

די פערוואלטונג.

היינט גרויסער נאכמיטאג-קאנצערט

היינט, 12 מיטאָג קומט פאָר אין „פילהאַרמאָניע“ דער סימפאָנישער קאָנצערט פון לאָדזער פילהארמאָנישען אָרקעסטער.

אלס סאָליסט טרעט אַרויס די טאַלאַנטפולע פידלערין נינא סטאקאווסקא, וועלכע וועט אין בעגלייטונג פון פילהאַרמאָנישען אָרקעסטער אויספיהרען מענדעלזאָהנ׳ס פידעל-קאָנצערט.

נאכהער וועט דער אָרקעסטער אונטער ה׳ וואלעריאַן בערדיאַיעוו אויספיהרען: די סימפאָניע פון רימסקי-קאָרסאַקאָוו „שעכערעזאדע“ און די מוזיקאַלישע סיוטע פון ענגעל „דער דביק“.

די יום-טוב-פארשטעלונגען אין „ארדט“

ווערען געשפּילט ביי אויספערקויפטע הייזער

די יום-טוב-פאָרשטעלונגען פון דעם נייעם פראָגראם א. נ. „פייגעל אינדערלופטען“ ווערען געשפּילט ביי אויספערקויפטע הייזער.

די פאָרשטעלונגען האָבען בעזוכט א גאנצע רייה געסט פון אויסלאנד און פון וואַרשאַ.

צ. א. איז אויך געווען דער וועלט-בעריהמטער יודיש-רוסישער סקולפטאָר נחום אַראָנסאָן, וועלכער איז געווען ענטציקט פון דעם זעלטענער יודישען טעאַטער.

היינט ווערט געשפּילט 3 מאָל:

4 נאָכמיטאָג ספּעציעל פאַר אַרבייטער און אַרבייטער-אינטעליגענץ, 8 און 10 אָווענד.

ראדיא-פראגראם

זונטאג, דעם 24 אפּריל 1932

10,00 גאָטעסדינסט, 11,35 פאָרלעזונג, 11,58 צייטסיגנאל, 12,15 א פריהמאָרגען אין דער וואַרשאָווער פילהאַרמאָניע, 3,00 מוזיק, 3,55 פראָגראם פאַר קינדער, 4,20 גראמאָפאָן, 4,40 פאָרלעזונג. 4,55 גראמאָפאָן, 5,15 פאָרלעזונג. 5,30 נוצליכע ידיעות, 5,45 נאָכמיטאָג-קאָנצערט, 7 00 פערשידענעס, 7,20 ספּאָרט, 7,30 רעפּערטואַר, 7,45 פאַרלעזונג, 8,15 אָווענד-קאָנצערט, 9,55 ליטעראַרישע-פערטל-שעה, 10,10 קאָנצערט 10,40 קאָמוניקאַט, 11 00 טאַנץ-מוזיק.

מעלדונג

שערער-אַרבייטער-פעראיין, פּילסודסקיעגאָ 19

אכטונג, שערער-אַרבייטער!

היינט, זונטאָג, דעם 24-טען ה. ח. קומט פאָר אין פעראיינס-לאָקאַל — פּילסודסקיעגאָ 19 א גרויסע פערזאַמלונג פון שערער אַרבייטער, מיטגלידער און נישט-מיטגלידער. אויף דער טאָג-אָרדנונג זעהר וויכטיגע פראַגען. אין אייגענעם אינטערעס דאַרפען די חברים אונבעדינגט קומען צו דער פערזאַמלונג.

אפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט בײנאכט דיזשורירען: מ. קאַספּער-קעוויטש (זגערזשער 54), י. סיטקעוויטש (קאָפּערניקא 25), י. זונדעלעוויטש (פּעטריקאָווער 25), סאָקאָלאָוויטש און שאָט (פּשעיאַזד 19), מ. ליפּיעץ (פּעטריקאָווער 193), ריכטער און לאַבאַדאַ (11 ליסטאָפּאַד 86).

קאנסום צום פריהלינג

ענדליך ווארימט שוין די זון און דער פריהלינג איז שוין אין פולען ברען. דער איינציגער אין אונזער שטאָט ווארען-הויז קאָנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור, ראָקיטשינער 54, צופאָהר מיט די טראַמוואַיען 10 און 16, איז פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואהל סחורות צום איצטיגען פריהלינג-סעזאָן, וואל-שטאָפען און זיידוואַרען אין די עלעגאַנטסטע מוסטערן און מאָדערנסטע קאָלירן, אויסארבייטונגען פון דער ווידזעווער מאַנופאקטור אויף בלוזקעס, שלאַפרעק, קליידלעך א. א. וו. קען מען בעקומען צו אונגעוועהנליך נידריגע פרייזען נור אין קאָנסום ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור. הויפּטזעכליך האָט ענטציקט די ברייטע שיכטען קויפער די אָפּטיילונג פון דער זעהר עלעגאַנטער און ביליגער וועש. אויך זעמטליכע אַנדערע סחורות ווי: גאלאנטעריע, הערן, דאמען און קינדער-קאָנפעקציע, קאָלאָניאַל-וואַרען א. א. וו. פערקויפט דער קאָנסום צו נידריגערע ווי קאָנקורענץ-פרייזען.

דער דעוויז פון קאָנסום איז „די בעסטע סחורות צו די נידריגסטע פרייזען“ דעריבער איז דער קאָנסום די פּאָפּולערסטע האַנדעלס-פּלאַצובקע אין אונזער שטאָט.

נור № 6 — נור № 6

מעבעל

פון דער פיינסטער אויספיהרונג לויט׳ן נייסטען סטיל
צו ערמעסיגטע פרייזען עמפפעהלט די פירמע

Markowicz i Nasielski

6 Piotrkowska 6, tel. 149-71.

באמערקונג: די וועניגער מאָדערן מעבעל פערקויף איז מיט 75% ביליגער.

נור № 6 — נור № 6

1825

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ׳אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

חשבת אבדה. גדולה מצות ציצית! גדילים תעשה לך משלך ממונך מיט פיל געלד. מ׳האָט ביי מיר צוגענומען א וואליזקע מיט ארץ-ישראל-ציצית. עס קאָסט $2^{1}/_{2}$ גילדען א בינטעל און נ״ך זיידענע גארטלען און קאפלען, מחזורים, סדורים אויף א סומע פון 200 זל. אָבצוגעבען געגען בעלוינונג אָגראָדאָווא 3, משה זילבערבערג אָדער וושכאָדניא 50

Zagubiony został kwit inkasowy na Zł. 50.– za Nr. 70032 wydany przez Bank Kup. Kredytowe, Zawadzka 11. Zwrócić do M. Szora, 11 Listopada 29. 2620

לאקאלען

אַ שטוב מיט אַ קוך. זוניגע וואוינונג מיט א באלקאָן און קאָרידאָר, 2-טער שטאָק ביליג צו פערמיטען דירעקט פון ווירט. צו ערפאָהרען פראַנציסקאַנער 30. ס׳איז אויך דאָ אָבצוגעבען אַנ׳ענצעלנע וואוינונג. צופאָהר מיט טראַמוואַיען.

אַ גרויס זוניג צימער מיט 2 פענסטער מיט א באַלקאָן און בעקוועהמליכקייטען איבערצוגעבען קילינסקיעגאָ 46, וו. 12.

צו דינגען און פערדינגען פערשידענע וואוינונגען אין אַלטע און אין נייע הייזער מיט אַלע בעקוועמליכקייטען אויף מאָנאַטליכע דירה-געלד, געוועלבער, געשעפטס- און פאַבריקס-לאָקאַלען. מעבלירטע צימערן, הייזער, ווילעס, פּלעצער פון פערשידענע פרייזען. יעדער קויפט און פערקויפט. נאָר דורך דער ביורא לאָקום״, וואָס ערלעדיגט פינקטליך און סאָליד. אינפאָרמאַציעס אָהן בעלוינונג, פּיעטריקאָווער 62, פראָנט, 2. שטאָק, טעל. 15-166, טעטיג פון 8 פריה ביז 8 אָווענד.

פרייע פאסטענס

ס׳ווערען געבראַכט זאַפּאַרט האַנדנייהערס (רינגס) צו דאַמען-מאַגאַזין-אַרבייט ביי י. שלאַמאָוויטש, קאָמיענא 1. 2637

זאָפאָרט קען זיך מעלדען אַ קוואַליפּ צירטער דאַמען-מאַגאַזין-געזעלען ביי י. שלאַמאָוויטש, זגערזשער 14. 2637

וועש-נייהערינס אהיימצונעהמען מענער-וועש ווערען געזוכט. Piotrkowska 116, pr. of. IV w., IV p. m. 48. 2634

אַ סיכטיג יונגעל ווערט געזוכט אין סוויטער-געשעפט נאָוואָמיעסקא 3, וואוינונג 50. 2641

פערשידענעס

אַ גרויסער קויהלען-פּלאַץ זיין צענטרום שטאָט אָבצוגעבען זאָפאָרט. אָנפרעגען טעלעפ. 185-51.

וויכטיג פאַר זאָדע-וואַסער-געשעפטען! פערשידענע טאַצען-שוועקערס ביליג צו בעקומען ביי גאָלדקראַנץ, צעגעלניאַנא 35. 2633

עלעקטרישע מאָטאָרען נייע און גענוצטע פערגעגנהייטליך. ביליגסטע קוועלע. אויסבעסערונג, איבערוויקלונג פון מאָטאָרן, אויסאַרבייטונג פון אויפרודערער, קאָרעקטאָרען. עלעקטרישע אינסטאַלאַציעס. Inż. Reicher, Południowa 28 telefon 21-600 2635

Samochody

i motocykle używane, Kupno, sprzedaż, komis zamiana. Auto-Agencja Gdańska 82 tel. 189-28

Dyrekcja Gimnazjum K. WOLFSONOWEJ

w Łodzi, ul. Pomorska 18, tel. 207-86

zawiadamia, iż dziś zostaje otwarta **Wystawa Prac Przedszkola i Klasy A** i trwać będzie do d. 29 b. m. włącznie. Czynna codziennie od 5—8 wiecz. 2628 Wejście bezpłatne.

Ministerstwo Komunikacji

powierzyło nam prowadzenie

Kolejowego Przedsiębiorstwa Dowozowego

i czynności te rozpoczynamy:

na stacji ŁÓDŹ-FABRYCZNA dn. 25 b. m.

na stacji ŁÓDŹ-KALISKA dn. 28 b. m.

Dostawa z kolei do mieszkań i składów odbiorców, oraz z mieszkań i składów na kolei, drobnych przesyłek

zwyczajnych, pospiesznycg, ekspresowych i bagażowych

dokonywana będzie po cenach konkurencyjnych.

Czynności te będą wykonywane szybko i sprawnie.

Polecamy się łaskawym względom Sz. Klijenteli

PÓŁNOCNE TOWARZYSTWO TRANSPORTOWE i EKSPEDYCYJNE

Spółka Akcyjna

Łódź, Andrzeja 6, tel. 196-86.

2646

צום פריהלינג! די פליכט פון יעדער עלעגאַנטער דאַמע איז צו בעקלײַדן זיך מיט די לעצטע נייהייטען צום פריהלינג!

סחורות פון דער מאַרקע

OK

פון ביז איצט נישט בעקאַנטע העכסטע קוואַליטעט

וואָל-שטאָפען:
Afghataine-frisette
מאָדערנע וואָלשטאָף אויף קליידער
Panama
Crêpe Mongole
Jersey
Mousline de Laine
Tricot
Shetland
מאָדערנע סחורה
אויף פּאַלטאָס און קאָסטיומען

זיידוואַרעס:
Crêpe Lyon
Crêpe Extra
Crêpe Mongole
Crêpe Georgette
Crêpe Meteor
Crêpe Marocain
Petit Reine
Tolle de soie
געמוסטערטע פולאַרען
געמוסטערטע עטאַמינען

ווידזעווער:
אויף קליידער. בלוזקעס
שלאַפראָקען און שירצען
Walencja
Lanetto
Bałtyk
Prosna
קאָלירטע פּאָפּלין
געמוסטערטע פּאָפּלין
שירצען-צייג

אויסשליסליכער פערטריט פון ווידזעווער סחורות
בראָק, סעקונדאַ און רעשטלעך

KONSUM PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A. ROKICIŃSKA 54. Dojazd Tramwajami 10 i 16

מאָדערנע קאָלירען:
bleu rayal, empire, bleu nuit, mode
אַלע אַנדערע אַבטיילונגען זענען רייך פאַרזאָרגט.
2186

KONSUM PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A. ROKICIŃSKA 54. Dojazd Tramwajami 10 i 16

קויפט נישט אויף די שרייענדע ביליגע רעקלאַמעס!

קויפט נור אַלערליי קאָסמעטיק ווי:

פּאַרפומען פּודער

קעלנישע- און בלומען-וואַסערן, טואַלעט-זייפען

27 Cegielniana 27

(נעבען פּוילישען טעאַטער)

נור אין דער מאָדערנער פּערפומעריע

„TEATRALNA"

אַלעס צו קאָנקורענץ-פּרייזען! • רעעלע בעהאַנדלונג!

בעמערקונג: ווער עס קויפט ביי מיר אַמאָל, בלייבט אויף שטענדיג מיין קונדע.

ערשטקלאַסיגער

דאַמען-שניידער-אַטעליער ד. פלאַסטער, 9 אַלעע 1-טער מאַי 9

קאָסטיומען און פּאַלטאָנס

נעמט אָן אַלערליי בעשטעלונגען פון אייגענע און אָנפערטרויטע סחורות לויט די לעצטע פּאַריזער און ענגלישע מאָדעלען. זעהר ביליגע פּרייזען. גינסטיגע בעדינגונגען.

קויפט נישט בלויז אויף ביליג!

די עלעגאַנטסטע הערן- דאַמען- קינדער-

שיך

פון די נייעסטע קראַ-ציעס ביליג און גוט בעקומט איהר נור ביי

דער איבעראַל בעקאַנטער שיך-פירמע

B-cia LENCZNER

לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 4

טעל. 157-01

ספּעציעלער אויסוואַהל פון מענער-שיך צו בעדייטענדע ערמעסיגטע פּרייזען

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאָלגענדע טעג!

גרויסער פילם, וואָס האָט ערוועקט אַלע וועלט-עקראַנען אין נ. י.

1) קעניג פון די בולוואַרען

אין דער הויפּטראָלע:

GEORGES MILTON.

2) **BRANKA ŁODZA**

אין דער הויפּטראָלע:

JOHN BOLES.

אָהויב אין וואָכענטאָג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג 12 בייטאָג.

נעקסטער פּראָגראַם: „דוד גאָלדער".

זיכערע הילף און א רפואה

אָהן אַ אָפּעראַציע, אָן בלוט, אָהן אַ מעסער און אָהן בלוט-פערגיפטונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אַזוי ווי אַ מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי אַ וואַסער-קאַן און עס פעלט אַריין אין דעם פיס און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבט. ספּעציעלע בעהאַנדלונג מיט הייל-אָרטאָפּעדישע גומי-באַנדאַזשען פאַר מענער, פרויען און קינדער.

די פאָטאָגראַפיע שטעלט פאָר דעם בעריהמטען ספּעציאַליסט ה' דיר. י. ראַפּאָפּאָרט, וואָס האַט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 10 (פראָנט, פּאַרטער) וועלכער האָט אַ חוץ זיין האָנאָרער בעקומען בע-זונדערס פון ה' ב. מאַלער-מאַן אַ גרויסע בעלוינונג פאַר דער אויסקורירונג פון ברוך אָהן אָפּעראַציע אין דער צייט, ווען ס'האָט איהם געדראָהט דער טויט צוליב ברוך-גאַנגרענע.

ארטאָפּעדישע אנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

דאַנקזאַגונג.

דעם ה' דיר. י. ראַפּאָפּאָרט, דעם ספּעציאַליסט פון דער הייל-אָרטאָפּעדיע, וואוינהאַפט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 10, דאַנק איך הערצליך פאַר'ן אויסהיילען מיין קינד פון אַ שווערער פערקריפּלונג (פערשליסענע פיס) דורכ'ן פערלענגען אַ ספּעציעלען הייל-אָרטאָפּעדישען גאַרסעט לויט זיין מעטאָדע. דאָס קינד איז איצט געזונד און גלייך.

(—) **Szklarowie.**

ערשטע יודישע

ראָהמען-פאַבריק

פון י. צוויליך, לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 11, (אין הויף)

עמפעהלט צו פאַבריקס-פּרייזען זעמטליכע איינראָהמונגען אין

לייסטען, סטיל ראָהמען

אוואַהל

ווי אויך גאַרדין-קאַסטען אין אַ גרויסען אויסוואַהל.

Dr. med. **Haltrecht**

ספּעציאַל-ארצט פאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21

נעהמט אָן פון 8–11, זונטאָג פון 1–10.

פאַר אונבעמיטעלטע — לעקטשע פּרייזען.

Dr. med. **REICHER**

פּאַלודניאָווע 28, טעל. 20193

ספּעציאַל-ארצט פאַר מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג

נעהמט אָן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אָוונט

זונטאָג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאָג.

לעטשניצע

פון דאָקטוירים - ספּעציאַליסטען

11 בזשעזשינער 11

טעלעפאָן 137-63

ס'נעהמען אָן דאָקטוירים פון אַלע ספּעציאַליטעטען

וואַלינסקי, זאַלצוואַסער, לוביטש, סלאַבאַדסקי, הערשנער, שיפּמאַן, שמירגעלד, שמערלאַווסקי

ווי אויך ווי זיטע ן איז שטאָט.

עלעקטריזאַציע, אַנאַליזען, דענטיסטישער קאַבינעט

צאָהן-ארצט לאָזשינסקא-סטאַראָפּאָלסקא

אַ בעראַטונג ביים אויגען-דאָקטער נאָר 3 זל.

ר עכער משינאָווע וועראָן אויסגענייט

שרודמיעסקאַ 8

Dr. med.

Józef Izykson

פּאַלודניאָוואַ 9, טעל. 210-75

אויערען, נאָז-און האַלז-קראַנקהייטען

שטים און שפּראַך-שטערונגען 8117

עמפּפאַנגט פון 12–2 פאַרמ. און פון 5–7 נאָכמ.

טוך- און קאָרט-לאַגער

Sz. Maroko

לאָדז, נאָוואָמיעסקאַ 2,

פּראָנט, 1-טער שטאָק, טעל. 159-43

עמפּפעהלט צום פריהלינג- און זומער-סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פון די נייעסטע און בעסטע דאַמען- און הערען-שטאָפען.

פאַר שניידער — ספּעציעלער ראַבאַט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.